

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ ve SPORA İLİŞKİN
TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(KIRŞEHİR İL ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Mehmet ÇETİN**

ANKARA-2007

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ ve SPORA İLİŞKİN
TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(KIRŞEHİR İL ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Mehmet ÇETİN**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Atilla PULUR**

ANKARA-2007

JÜRİ ÜYELERİNİN ONAY SAYFASI

Mehmet ÇETİN'in **ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPORA İLİŞKİN TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI (KIRŞEHİR İL ÖRNEĞİ)** başlıklı tezi 28.05.2007 tarihinde, jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye : Prof. Dr. Gıyasettin DEMİRHAN

Üye : Doç. Dr. Emin KURU

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç Dr. Atilla PULUR

ÖNSÖZ

Araştırmamın her aşamasında bana daha iyiyi yapmam için yol gösteren, eleştiri ve katkılarıyla düşünce düzeyimi geliştiren danışmanım Sayın Yrd. Doç Dr. Atilla Pulur’a, Ahi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulundaki değerli hocalarıma, veri toplama aracı olarak “BESTÖ” tutum ölçeğini kullanmama izin veren Sayın Prof. Dr. Gıyasettin Demirhan’a, İngilizce çevirilerde yardımcı olan öğretmen arkadaşlarım Sayın Aysel Çelik, Fatma Taşçı ve M. Suat Güzel’e, verilerin toplanmasında yardımcı olan Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne, Kaman İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne, Spor Uzmanı Sayın Hakan Avşar’ a, Spor Uzmanı Sayın Adem Kıracı’a, Türk Dili ve Edebiyat Öğretmeni Sayın Celal Karadaş’ a ve beden eğitimi öğretmeni meslektaşlarıma, istatistiksel işlemlerde emeği geçen Sayın Öğret. Gör. M. Sezer Pehlivan ve Arş. Gör. Aslıhan Alhan’a, çalışmamıza katılan Kırşehir ili ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere, verilerin girilmesi esnasında yardımcı olan öğretmen arkadaşlarım Sayın Murat Erbüyük ve M. Zafer Soysal ile Kaman Anadolu Teknik Lisesi bilgisayar bölümünün değerli öğrencilerine, araştırmanın ortaya çıkmasında yardımını ve desteğini almış olduğum bütün herkese,

Hayatımın her döneminde olduğu gibi yüksek lisans çalışmam süresince de benden her konuda manevi desteğini esirgemeyen ve bugünlere gelmemde emeği büyük olan sevgili anneme teşekkürlerimi sunarım.

Ankara, 2007

Mehmet ÇETİN

ÖZET

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ ve SPORA İLİŞKİN TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI (KIRŞEHİR İL ÖRNEĞİ)

ÇETİN, Mehmet

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Atilla PULUR

Mayıs – 2007

Bu araştırmada betimsel bir yaklaşımla Kırşehir ili ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları karşılaştırılmıştır.

Araştırmaya örneklem olarak Kırşehir ili ve ilçelerindeki ortaöğretim okullarından random yolu ile seçilen, 30 ortaöğretim okulu lise1. sınıfta öğrenim gören 422 erkek 392 kız, lise 2. sınıfta öğrenim gören 306 erkek 290 kız, lise 3. sınıfta öğrenim gören 334 erkek 277 kız olmak üzere toplam 2021 gönüllü öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümde demografik özellikler ikinci bölümde ise Demirhan ve Altay (2001)'ın revize ettiği ve Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.93, sınıfiçi korelasyon katsayısı 0,85, ölçüt geçerliği korelasyon katsayısı 0.83 olarak hesaplanmış oldukları beden eğitimi ve spor tutum ölçeği (BESTÖ) yer almıştır. Verilerin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (X) ve standart sapma (S) değerleri SPSS 13,0 istatistik programında hesaplanmıştır. İstatistiksel işlemlerde varyansların homojen olduğu durumlarda tek yönlü varyans analizi, t-testi ve Scheffe testi kullanılmıştır. Varyansların homojen olmadığı durumlarda ise Dunnett T3 testi kullanılmıştır. Sonuçlar göstermiştir ki: öğrencilerin beden eğitim ve spora ilişkin tutumları olumlu düzeydedir. Öğrencilerin cinsiyetine, genel başarı düzeylerine, annelerinin mesleklerine, babalarının mesleklerine, ailelerinde spor yapanın olmasına ve ailenin öğrencilerin spor yapmasına izin vermesine göre beden eğitim ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir ($P<0.05$). Öğrencilerin yaş düzeyine, okul türüne, sınıf düzeyine, annelerinin öğrenim durumuna, babalarının öğrenim durumuna, ailenin gelir düzeyine ve daha önceden rahatsızlık, sakatlanma vb. geçirmesine göre ise anlamlı fark gözlenmemiştir ($P>0.05$). Ortaöğretim öğrencilerinin yaşadıkları yere göre tutumları incelendiğinde tek yönlü varyans analizine göre anlamlı bir fark gözlenirken ($P<0.05$), Scheffe testine göre bakıldığında alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($P>0.05$).

Anahtar kelimeler: Tutum, Beden Eğitimi ve Spor, Ortaöğretim.

ABSTRACT

THE COMPARISON OF THE HIGH SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS PHYSICAL EDUCATION and SPORTS (SAMPLE OF KIRŞEHİR)

ÇETİN, Mehmet

Gazi University, Education Institute,

The Field Of Teaching Physical Education And Sports, Master Thesis

Adviser: Associate Lecturer Doctorate Atilla PULUR

May – 2007

In this research, the attitudes of high school students in Kırşehir towards physical education and sports were compared by a descriptive approach.

As an example of this research, totally 2021 voluntary students, consisting of 422 boys, 392 girls from the first classes; 306 boys, 290 girls from the second classes, 334 boys – 277 girls from the third classes of 30 secondary schools chosen randomly, participated in this search. As a means of data collecting, a questionnaire consists of two parts which demographic features took place in the first part and Physical Education and Sport – Attitude Measurement (BESTÖ) which was revised and calculated by Demirhan an Altay (2001) as Cronbach Alpha reliability co-efficient 0,93, classroom correlassion co-efficient 0,85, criterion validity co-efficient 0,83 took place in the second part, was used. The frequency (f), percentage (%), arithmetic average (X) and standard deviation (S) values of dates were calculated in SPSS 13.00 statistic program. When the variances were homogenous, t – test, One Way Anova and Scheffe test were used in statistical calculations. When the variances were not homogenous, Dunnett T3 test was used. According to the results, the students' attitudes towards physical education and sports were at a positive level. It was found that there was a significant difference ($P<0,05$) among their attitudes towards physical education and sports as to the students' sex, general success levels, parents' jobs, concerns to sports among the family members, permission of their parents for doing sports. It was also found that there was not a significant difference among their attitudes towards physical education and sports according to the students' age levels, school types, class levels, parents' educational background, income levels, and also the illnesses or disablements experienced before. ($P> 0,05$)

In the survey, when the students' attitudes were examined according to the places where they live in, there was a significant statistical difference ($P<0.05$) in “One Way ANOVA” test, otherwise it was found that there was no significant and statistical difference among the sub-groups in Schaffer test ($P>0.05$)

Key Words: Attitude, Physical Education and Sports. High School.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER LİSTESİ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Problem Cümlesi	6
1.5. Alt Problemler	6
1.6. Sayıtlılar	7
1.7. Sınırlılıklar	8

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor	9
2.2. Ortaöğretim Gençliğinin Gelişim Özellikleri, Beden Eğitimi ve Sporun Önemi	13
2.2.1. Fiziksel Gelişim	15
2.2.2. Ruhsal Gelişim	15
2.2.3. Sosyal Gelişim	16
2.2.4. Zihinsel Gelişim	16
2.3. Gençlerin Boş Zaman Etkinlikleri ve Spor Yaşantısı	17
2.4. Gelişim Kalıtım ve Çevre Etkileşimi	18
2.5. Tutumlar	18
2.5.1. Tutum Kavramı	18
2.5.2. Tutum Öğeleri	19
2.5.3. Tutumların Gelişimini ve Oluşmasını Etkileyen Faktörler	20
2.5.4. Tutum Davranış ve Eğitim İlişkisi	21
2.5.5. Tutumlar Değişebilir mi?	22
2.5.6. Tutumların Ölçülmesi	22
2.5.7. Tutum Ölçeklerinin Beden Eğitiminde Kullanılması	23
2.6.İlgili Çalışmalar	26
2.6.1. Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Çalışmaları	26
2.6.2. Diğer Alanlara İlişkin Tutum Çalışmaları	27
2.6.3. Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Yabancı Kaynaklı Tutum Çalışmaları	31

3. YÖNTEM	
3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	33
3.3. Veri toplama Aracı	33
3.4. Verilerin Toplanması	34
3.5. Verilerin Analizi	35
4. BULGULAR	36
5. TARTIŞMA ve YORUM	64
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	75
Sonuçlar	75
Öneriler	76
KAYNAKÇA.....	
EKLER.....	
EK-1: Kişisel Bilgi ve Anket Formu	
EK-2: Enstitü Araştırma İzin Onayı	
EK-3: Valilik Araştırma İzin Onayı	
EK-4: Özgeçmiş	

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>		<u>Sayfa No</u>
Tablo 4.1	Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarının Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama Değerleri ve Standart Sapmaları.....	37
Tablo 4.2	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonucu.....	39
Tablo 4.3	Öğrencilerin Yaşlarına Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	40
Tablo 4.3.1	Öğrencilerin Yaşlarına Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	41
Tablo 4.4	Öğrencilerin Okul Türüne Göre Beden Eğitimi ve Spora ilişkin Tutum Puanları Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonucu.....	42
Tablo 4.5	Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ortalamaları ve standart sapmaları	43
Tablo 4.5.1	Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	44
Tablo 4.6	Öğrencilerin Okul Başarı Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora ilişkin Tutum Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	45
Tablo 4.6.1	Öğrencilerin Okul Başarı Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Varyansların Homojenliği Test Sonucu.....	46
Tablo 4.6.2	Öğrencilerin Okul Başarı Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puan Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	46
Tablo 4.6.3	Öğrencilerin Okul Başarı Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puan Ortalamalarına Yönelik Dunnett T3 Çoklu Karşılaştırma Sonuçları.....	47
Tablo 4.7	Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ortalamaları ve Standart Sapmaları	48
Tablo 4.7.1	Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puan Ortalamalarına Yönelik	49

	Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	
Tablo 4.8	Öğrencilerinin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları	50
Tablo 4.8.1	Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	51
Tablo 4.9	Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	52
Tablo 4.9.1	Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	53
Tablo 4.9.2	Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Scheffe Testi Sonuçları.....	53
Tablo 4.10	Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	54
Tablo 4.10.1	Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	55
Tablo 4.10.2	Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Scheffe Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4.11	Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları	56
Tablo 4.11.1	Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Beden Eğitimi Dersi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 4.12	Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları...	58
Tablo 4.12.1	Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Beden Eğitimi Ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 4.12.2	Öğrencilerin Yaşadığı Yere Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Scheffe Testi Sonuçları.....	59

Tablo 4.13	Öğrencilerin Ailelerinde Spor Yapanın Olmasına Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonucu.....	60
Tablo 4.14	Öğrencilerin Ailelerinin Spor Yapmalarına İzin Vermelerine Göre Beden Eğitimi ve Spora ilişkin Tutum Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	61
Tablo 4.14.1	Öğrencilerin Ailelerinin Spor Yapmalarına İzin Vermesi Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	61
Tablo 4.14.2	Öğrencilerin Ailenin Spor Yapmaya İzin Vermesi Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora Yönelik Tutum Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	62
Tablo 4.15	Öğrencilerin Sakatlanma, Rahatsızlık vb. Geçirmiş Olmalarına Göre Beden Eğitimi ve Spora ilişkin Tutum Puanları Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonucu.....	63

KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
GSGM	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
AR-GE	Araştırma Geliştirme
AAÜV	Avni Akyol Kültür Vakfı
BESTÖ	Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği
n	Örneklem / Gözlem Sayısı
$\bar{X}$	Ortalama
t	T testi
S	Standart Sapma
KO	Kareler Ortalaması
P	P değeri / Anlamlılık Düzeyi
KT	Kareler Toplamı
Sd	Serbestlik Derecesi
F	F-Oranı
f	Frekans
%	Yüzde

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitimde, öğrenme sürecinde sadece öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmekle yetinemeyiz. Onların duygusal, toplumsal, zihinsel ve fiziksel yönleriyle de geliştirmek, değiştirmek, problemlerini çözecek bir bütün olarak kendilerine yeterli duruma getirmekle de yükümlüyüz (Ercan, 1998, s.9).

Okul programlarındaki etkinlikler (bilim alanlarına dayalı dersler, günlük yaşam sorunlarını çözme becerileri, duyuşsal ve psikomotor beceri ve hobiler, kültürel ve sosyal aktiviteler) çocukların bilişsel düzeylerine uygun olarak aşamalı olarak düzenlenmelidir. Yani ilköğretimde paylaşılan bir etkinlik bir üst eğitim kurumunda geliştirilerek sürdürülmelidir. Örneğin günümüz çocuklarının (özellikle büyük kentlerde) en büyük sorunlarından biri; yeterince psikomotor etkinliklerde bulunmamak, yeterince spor yapmamak olarak göze çarpmaktadır (Yapıcı, 2004, s.44).

Beden eğitimi; milli eğitimin ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlamaktır. İnsanın, toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbiri ile olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır. Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar. Kısaca beden eğitimi bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel kurallara dayalı oyuna, cimmastiğe, spora dönük araştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (Aracı, 2001, s.5).

Mademki beden eğitimi ve spor çocukların zihinsel, psikolojik ve fiziksel

gelişimlerinde önemli bir yere sahip ise en iyi şekilde değerlendirmek durumunda olduğumuzu unutmamalıyız (Gökdemir ve Kılınç, 2000, s.182).

Öğrencileri tanıma, onların eğitimi belirli özellikleriyle öğrenme; planlama, uygulama ve değerlendirme işlevlerinde olumlu kararlar verebilme, sonuçlar alabilme olanağına kavuşmaktır. Öğrencileri tanıma eyleminde başarılı olabilmek için, onların yaşadıkları toplumsal çevreleriyle birlikte bir bütün olarak düşünmek, öyle ele almak gerekir. Öğrencileri tanıma amacınaysa, belirli teknikler uygulanarak varılır. Öğrencilerin tutumları onların başarılarını etkiledikleri için tutumlarının tanınması, geliştirilmesi ya da değiştirilmesi gerekir. Ayrıca toplumsal kurumlara, kurallara ve değerlere karşı da olumlu tutumlar geliştirmek, onları bu yönleriyle tanıyarak gerçekleştirilebilir (Ercan, 1998, s.83).

Tutumlar kişilerin davranışlarını şekillendiren duyuşsal etmenlerdir. Kişinin davranışının yönü ve şiddetini etkilerler. Eğitim ortamında son yıllarda yapılan çalışmalar öğrencilerin derse, materyale ve öğretmene ilişkin oluşturdukları tutumların ders başarısını etkilediğini ortaya koymuştur (Hünük, 2006, s.1).

Tutumlar öğrenme esnasında ortaya çıkan duygularla başa çıkma ve kontrol altına alma ile ilgili olup insan davranışlarına yön vermede önemli bir role sahiptir. Bir değer ve inanç sistemine bağlı olarak oluşan tutumların olumlu ya da olumsuz olması öğrenme sürecini doğrudan etkilemekte ve bireylerin gelecekteki yaşantılarına yön vermektedir (Bozdoğan ve Yalçın, 2005, s.241).

Bireyin ulaşmak istediği amacına; bu amaca ulaşmak için yapacağı eylemlere, eylemler sonucunda elde edeceği sonuca; kısaca tüm öğrenme durumuna ve buna ek olarak kendi kişilik özelliklerine ilişkin olumlu bir tutum içinde olmadığında, bireyin öğrenmesi engellenmiş olur. Duruma karşı takınılan olumsuz tutum, bireyin durumu reddetmesi yüzünden, durumu irdeleme, bilgi ve becerilerini eylemleri için kullanmada, öğrenmeye karşı hazırbulunuşluk ve güdülemede aşılması güç bir engeldir. Olumsuz tutum bireyin, sorununu çözmesinde yeteneklerini köstekler, onu beceriksizleştirir. Bireyi, yeteneksizleştiren tutumlarından kurtararak, onu istenilen tutumlara sahip kılmak eğitimin görevidir (Başaran, 1992, s.297).

Literatürden elde edinilen bilgileri dikkate aldığımızda; eğitim sistemi içinde özellikle de beden eğitimi ve spor açısından öğrenci tutumlarının oldukça etkili olduğu, beden eğitimi ve sporun öğrenmeye etkisinin sadece psikomotor ve bilişsel olarak değil duyuşsal olarak da değerlendirilmesi gerekliliği ortadadır. Eğitimde bedensel ve düşünsel etkinlikler kadar duygu ve değerlerin de ele alınması öğrencinin bir bütün olarak değerlendirilmesinde oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı çekingenlik, isteksizlik ve vakitlerini daha çok arkadaş grupları ile internet kafelerde okul dışı ortamlarda geçirme eğilimi içinde olduğu söylenebilir. Diğer derslerde olduğu gibi beden eğitimi dersine karşı da ilgisiz ve devam etmeme eğilimi içindedirler. Öğrenciler demografik farklılıkları nedeni ile beden eğitimi dersine yönelik farklı tutum göstermektedirler. Örneğin kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumuna bakıldığında; Demirhan ve Koca (2004)'nın cinsiyet ve spora katılım açısından lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları araştırma sonuçlarına göre; kızlar ve erkeklerin tutumları karşılaştırıldığında erkeklerin tutum puanları kızlara oranla daha yüksek bulunmuştur.

Gary ve David (1991) araştırmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha pozitif beden eğitimi tutumlarına sahip olduğunu, Sosyo-ekonomik seviyelerine göre de istatistiksel olarak anlamlı fark belirlemişlerdir.

Chung ve Phillips (2002)'in beden eğitimine olan tutum ve boş zaman egzersizi arasındaki ilişki başlıklı araştırmada fiziksel eğitime yönelik tutumlarda cinsiyet ve milliyet açısından anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Tayvanlı öğrenciler Amerikalı öğrencilerden daha olumlu tutumlara sahiptir. Erkekler kızlara göre daha fazla boş zaman egzersiz değerlerine sahip ve yine Amerikalı öğrenciler de Tayvanlı öğrencilerden daha fazla boş zaman değerlerine sahip olduğu görülmüştür.

Robazza ve arkadaşlarının (2006) fiziksel eğitim akrobatik hareketlerinin, bireylerin okul dışı boş zamanlarını fiziksel ve psikolojik zorluklarla sınıflandırılan macera sporlarına yönelimlerini değiştirmede etkin olup olmadığını araştırmışlardır. Bulgular katılımcıların tutumlarının değişmesinde müdahale etmenin etkili

olduğunu göstermiştir.

Subramaniam and Silverman (2007) ortaokul öğrencilerinin beden eğitime ilişkin tutumları konulu araştırmalarında genel olarak öğrencilerin beden eğitime tutumları ve sınıf düzeyine göre fark araştırılmış. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin beden eğitime tutumları pozitif çıkarken sınıf düzeyine göre ise ters orantılı çıkmıştır. Yani sınıf düzeyi yükseldikçe tutum değerlerinde azalma olduğu gözlenmiştir.

Altay ve Özdemir (2006)' in araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin tutum ortalamalarında sınıf düzeylerine göre anlamlı fark bulunmuştur. Hünük (2006)'ün araştırma sonuçlarına göre; sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir. Öğrencilerin tutum puan ortalamaları sınıf seviyesi yükseldikçe düştüğü gözlenmiştir.

Literatürde de görüldüğü gibi öğrencilerin beden eğitimi ve spora tutumlarına birçok faktör etki etmekte olduğu gözlenmektedir. Bu yönü ile demografik, sosyo-ekonomik faktörler gibi birçok etken öğrencilerin beden eğitime ve spora olan tutumların farklılaşmaya neden olduğu söylenebilir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında hangi faktörlerin farklılık gösterdiğinin bilinmesi dersin işlenişi ve eğitim öğretim hedeflerine ulaşması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Kırşehir'de ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında ailenin, onların ait olduğu çevrenin, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Ortaöğretim öğrencilerinin Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılımı onların bir bütün olarak gelişimlerine katkı sağlayacağı ve bu katkının daha olumlu ve etkili olabilmesi için ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında farklılaşmaya neden olan faktörlerin iyi bilinmesi bu araştırmanın problemine neden oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Kırşehir ilindeki ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarını karşılaştırmaktır.

Araştırmada Kırşehir'deki ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile yaş, cinsiyet, yaşadıkları yer, ailenin gelir düzeyi, öğrenim gördüğü okul türü, öğrenim gördüğü sınıf düzeyi, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, annenin mesleği, babanın mesleği ve geçirmiş olduğu rahatsızlıklar, sakatlamalar, ailesindeki fertlerde spor yapanların varlığı yine ailesinin spor yapmasına izin verip vermemesi gibi etkenler arasındaki fark araştırılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Tutumlar, insan davranışına yön vermede önemli rol oynamakta, değer ve inanç sistemine bağlı olarak oluşmaktadır. Bu nedenle bireyin tutumlarının olumlu ya da olumsuz olması oldukça önemlidir. Olumsuz tutumlar, bireyin sonraki dönemlerdeki yaşamını da olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle insanların konu edilen duygu, ortam ve etkinliğe ilişkin tutumları önceden bilinirse, davranışlar kestirilebilir ve düzeltilir. Eğitim açısından düşünüldüğünde öğrencilerin tutumu bilindiğinde onun davranışı kestirilebilir ve tutum ve davranışı arasındaki ilişkiden yola çıkılarak, onun dersin istedik hedeflerine ulaşması sağlanabilir (Hünük, 2006, s.9). Bu durumda tutumlar duyuşsal alan davranışları içinde gösterilebilir. Bloom da tutumları duyuşsal giriş özellikleri olarak ele almaktadır (Bloom, 1998, s.87)

Duyuşsal alan, ilgi duyma ve dikkat etme ile başlayan, çok yönlü bir değer sistemi ve yaşam felsefesi geliştirmeye kadar uzanan özellikleri kapsamaktadır. Bu özellikler bizi biz yapan özelliklerdir. Çünkü değerlerimize göre yaşarız. İnsan olmak bu değerlere sahip olmak demektir. Tutumlar biraz daha farklıdır. Belli bir biçimde davranmaya neden olan eğilimler içerir. Ancak değerler kadar güçlü değildir. Tutumlar, yer ve zaman gibi şartlara göre değişebilir. Diğer bir değişle durgun ve katı değildir. Öğretmenini seven öğrencinin dersi de sevmesi, öğretmenin ters tepkisi ile karşılaşan öğrencinin dersi sevmemesi tutumun değişken olduğunu bize göstermektedir. (Genç, 2001, s.2).

Sosyal çevremiz açısından tutumlar değerler ve inançlarımız önem taşımaktadır. Olaya bu yönden bakıldığında öğrencilerin de tutumları çevresi açısından önem taşımakta olduğu gibi içinde yer aldığı sosyal çevre ile etkileşimi nedeni ile tutumlarının da çevresi tarafından etkileneceği düşünülebilir.

Öğrencinin tutumuna etki eden faktörlerin bilinmesi ve tutumlarına olumsuz yönde etki eden faktörlere karşı önlemlerin alınması sonucunda derse olan olumlu tutumlarının artması da mümkün olabilir. Bu sayede öğrencinin derse olan devamı, hoşlanma, ilgisinin artması, derse etkin katılımı gibi gelişmeler yaşanabilir. Bu durumda başarıyı olumlu etkileyebilir. Eğitim öğretimin etkinliği açısından bu durumun oldukça önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Ortaöğretimdeki öğrencilerin üzerinde yapılan bu çalışmada öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarına etki eden yaş, cinsiyet sosyo-ekonomik vs. faktörlerin ortaya konulması Milli Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün gerekli çalışmalarına ışık tutması için önemli bir sonuç olacağını düşünmekteyiz. Umarız ülkemizde beden eğitimi ve spora katkısı açısından bu araştırma önemli olur ve benzer çalışmalara da ışık tutar.

1.4. Problem Cümlesi

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında anlamlı fark var mıdır?

1.5. Alt Problemler

1. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları nasıldır?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Ortaöğretim öğrencilerinin yaşlarına göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türlerine göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Ortaöğretim öğrencilerinin okul başarı düzeylerine göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Ortaöğretim öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin mesleklerine göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
10. Ortaöğretim öğrencilerinin babalarının mesleklerine göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
11. Ortaöğretim öğrencilerinin aile gelir düzeylerine göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
12. Ortaöğretim öğrencilerinin yaşadıkları yere göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
13. Ortaöğretim öğrencilerinin ailesinde spor yapanın olmasına göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
14. Ortaöğretim öğrencilerinin ailelerinin spor yapmalarına izin vermesine göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
15. Ortaöğretim öğrencilerinin geçirmiş oldukları sakatlık, rahatsızlık vs. göre tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.6.Sayıtlılar

Araştırma yapılırken ve bulgular yorumlanırken aşağıdaki hususlar göz önünde tutulmuştur.

1.Araştırmaya katılan öğrenciler anket sorularını samimiyetle cevaplamışlardır. Çünkü;

Ölçek gönüllü öğrencilere uygulanmıştır.

Anket hakkında bilgi verilerek öğrencilerin motivasyonları sağlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin isimleri gizli tutulmuştur.

2. Araştırmanın örneklemini evreni temsil edecek niteliktedir.

1.7. Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları 2006 yılında Kırşehir merkez ve tüm ilçelerindeki ortaöğretim okulları ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma, araştırmacının maddi imkân, zaman ve ulaşabildiği kaynaklarla sınırlıdır.

3. Bu araştırmanın bulguları Demirhan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen likert tipi bir ölçek olan Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği (BESTÖ) kapsamına giren niteliklerle ve belirlediğimiz değişkenlerle sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor

Eğitim; öğretmenlerin, bilgi yetenek ve çeşitli değerleri öğrencilere aktardıkları sistematik oluşum veya bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istendik davranış değişikliği oluşturma sürecidir. Daha geniş bir tanımla eğitim, toplumun genç üyelerinin var olan kültüre, yetişkin üyelerce bilinçli, amaçlı ve düzenli biçimde hazırlanması süreci. Kısaca, öğrenme deneyimlerinin yönlendirilmesidir (Güney, 1998, s.89).

Milli eğitimin genel amaçları içinde; “Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek (MEB, 2000, s.40)” ibaresi de yer almaktadır.

Sağlıklı nesiller yetiştirmede, beslenme ve gıda almanın yanında en büyük etken spor ve beden eğitimi gelir, beden eğitiminin insan bünyesine kişilik, karakter, dürüstlük kendine güven ailesine ve ulusuna karşı sorumlu hissettirme payı toplumumuz tarafından kabul edilmiştir (Kuş, 1993, s.73). Yine beden, ruh ve zihin sağlığı korunmayan çocuğun iyi eğitilmesi olanaksızdır. Bugün birçok eğitim yetkilisi, hatta ana baba “okullar çocuk bakım yeri değil” diyorlar. Bu anlayış kökten yanlıştır. Gelişmiş ülkelerde zorunlu eğitimin 19-20 yaşına kadar uzatılmasını nedeni, çocukları daha bilgili kılmak değil, onlara emin ellerde bakmak ve onları korumaktır. Sağlıklı insan, ileri yaşlarda birçok bilgi ve beceri elde edebilir (Altunkaya, 1999, s.31).

Beden eğitimi ve spor, insanın bedensel ve ruhsal eğitimine doğrudan olumlu etkilerde bulunurken, kişinin bu eylem içinde kendini tanımasına ve tanıtmasına, toplum yaşamında yerini almasına yardımcı olur (Yolcu, 1991, s.69).

Tamer ve Pulur (2001)'a göre Beden Eğitimi, kişinin fiziksel hareketlere katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitiminin amaçlarına uygun (bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir. beden eğitiminde eğitimin diğer alanlarından farklı olarak “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” esas alınmaktadır. Bir başka deyişle beden eğitimi “fiziksel hareket yoluyla insanın eğitilmesidir.”

Eğitim yoluyla insanlarda bilgi, tutum ve beceri yönünden özlenen davranışlarda bulunulması hedeflenmektedir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi salt öğüt verme, kitap okuma, konferans düzenleme vb. etkinliklerle mümkün olmamaktadır. Etkili bir eğitim, fiziksel mekânlar içinde özenle düşünülüp, düzenlenmiş programlar aracılığıyla yapılmaktadır (Koç, 1991, s.92).

Kültür kazandırma ve kazanım, yani kültürlenme eğitimidir. Bu kapsamda ele alındığında, spor eğitimi de bir kültürlenme etkinliğidir; çünkü spor eylemdir (Demirhan, 2003, s.93).

Spor da eylem yetisi ise spor yapmaktan ve spor yapmaya ehil olmaktan fazla bir şeydir. Çok boyutludur, zengin ve toplumsal bir olgudur (Grössing, 1991, s.49).

Hareket eğitiminin amacı, insanın eğitiminin tümlüğünü kapsar. İnsan kültür yaratan bir varlıktır. O bir kültür varlığıdır. Bundan dolayı, onun bedeni kültüre uygun biçimde geliştirmesi gerekir. Hareket eğitimi, beden kültürü için bir yoldur (Grössing, 1991, s.53).

İnsan özsel bir varlık olarak harekete gereksinim duyar. Çocuk birçok hareket deneyimi kazanarak gelişir. Yetişkin insan, hareketle zengin ve neşeli bir yaşama sahip olur. Yaşlı insan, eğer hareket ederse daha da hareketli, daha yüceleşerek yaşamını sürdürür. Bu bağlamda okulun en önemli görevi, insanları, yaşam boyu hareket için eğitmelidir. Bilinsin ki, çocuk için, yetişkin ve yaşlı için, hareket sevinci daima yaşam sevincidir. (Grössing, 1991, s.53).

Çağımızda görülen baş döndürücü gelişme ve değişimler ile teknolojik ilerlemeler, insanı birçok yönden etkilemektedir. Bu gelişme ve değişimler karşısında, bütün toplumlar nitelikli insan gücü yetiştirmek zorundadırlar. İnsanların, özellikle gençlerin beden ve ruh yapısının eğitilip geliştirilmesinde en uygun ve önemli araç, hareket faktörünün hemen her çeşidini ve bütünü prensiplerini kapsayan beden eğitimi ve spor eğitiminin büyük bir önem taşıdığını hepimiz takdir etmekteyiz. Artık modern eğitim anlayışı, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde, okul içi ve dışı gençlerin zihni gelişmesini olduğu kadar, bedeni ve ruhi gelişimlerini de sağlayacak metotları araştırmaktadır. Bu yaklaşım içinde, etkili ve cazip eğitim, öğretim aracı olan sporcu eğitim sistemi içerisinde gerekli önemin ve önceliğin verilmesini zaruri kılmaktadır. Gerçekten de 1982 anayasamızın 59. maddesinde Devletin, her yaştaki Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri almasını kabul etmiş, sporun kitlelere yayılmasını teşvik edeceğini ifade etmiş ve başarılı sporcunun da devlet tarafından korunacağını dile getirmiştir (GSGM, 1990, s.105). Yine bu konu ile ilgili olarak 1999 yılında yapılan spor şurası eğitim ve öğretim kurumlarında spor ve spor teşkilatı ilişkileri komisyonu raporu ve ön komisyon raporunun sonuçlarından biri: Ülkemizde sporun her kesime yaygınlaştırılması, sporun bir yaşam biçimi halinde benimsetilmesi ve performans sporcularının yetiştirilmesi için eğitim ve öğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor faaliyetlerine gerekli önemin verilmesi ve yasal düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. Öneri, çözüm yolları, hedefler kapsamında uzun vadeli olarak ilk ve ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersleri zorunlu olarak okutulmalı, haftada en az üç saat olmalı, bu konuda gerekli düzenleme yapılmalıdır. Dersler hafta içinde 2+1 (derslerden biri teorik diğerleri pratik) olarak yapılmalıdır. Ayrıca haftada iki saatte seçmeli ders olarak uygulanmalıdır ifadelerine yer verilmiştir (GSGM, 1999, s.11).

Yaka (1991)'ya göre beden eğitimi dersine gereken önemin verilmeyişinin iki nedeni; beden eğitiminin insan eğitimi içindeki gerçek işlevi, eğitimin gerçekleştirilmesine olan katkıları bir türlü kavranamaması ve özellikle son yıl on yıllık dönemde eğitim sistemimizin iki sınava (ÖSS ve LGS) göre ayarlanır olmasının getirdiği yanlışlıktır.

Beden eğitimi, spor alanında gelişmiş olan Avustralya ve Almanya gibi ülkeler sistemlerini kurmuşlar; insan ve madde kaynaklarını en akılcı olarak kullanmışlardır. İnsanın beden, ruh, zihin, benlik, vicdan, ahlak gibi yapılarını ciddi olarak işletmişlerdir. İlgili tüm tesisler, okullar, ders programları vs. her şeylerini tamamlamış; nasıl kaliteli eleman yetiştireceklerini: ders programlarında haftada bir defa beden eğitimi ve spor dersleri yerine; ilkokuldan orta ikiye kadar genel beden eğitimi; ortaokul ikiden lise ikiye kadar beden eğitimi ve en az iki saat ders içi spor faaliyetleri ve ekstra olarak da ders dışı spor faaliyetleri bulunmaktadır. Bunların yanında: bazı spor çalışmalarına 1-2 ay süresince haftada 4 saat ve bir gün gibi ilgili spor merkezlerinde yapılmaktadır. Bitiren çocuklara temel ya da değişik basamaklar sertifikası verilmektedir. Bunların dışında: aileler çocukları ile beraber spor çalışmalarına katılmaktadırlar (Akdenk, 1993, s.76).

Japon ortaöğretim akademik programda, haftada 9 saati akademik olmayan derslere ayrılır. Bu sürede erkekler 4 saat beden eğitimi kızlar ise 2 saat beden eğitimi ve 2 saat de ev ekonomisi dersleri alırlar. Bunun yanında erkekler ve kızlar 1 saat sağlık, 2 saat de güzel sanatlar dersi almaktadırlar (AAÜV, 1996, s.84).

Spor, başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacını içerir. Bunun için bedensel açıdan daha yetenekli olanların seçilmesi, seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmesi gerekir. Spor, gerçek anlamda başarı gücünün arttırılması ve kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çabadır (Aracı, 2001, s.5).

Spor farklı düşüncede, farklı inançta ve farklı çizgide olan insanları birleştiren, bir araya getiren, yer yer sevindiren, yer yer eğlendiren, yer yer de ağlatan toplumsal önemli bir olgudur. Ülkemizde sporun gelişerek dünya standartlarını yakalayabilmesi için sporun toplumun büyük bir kesimin desteğine ihtiyaç vardır. Toplumun desteğini alabilmek için ise öncelikle sporu insanlarımıza benimsetmeliyiz. Bu nedenle sporla uğraşan bilim adamlarımızın ve yöneticilerimizin öncelikli olarak yapması gereken çalışmaların başında, sporu halkın inanç ve tutumlarıyla bütünleştirmeye yönelik çalışmalar olmalıdır.(Üzümlü ve Mirzeoğlu, 2003, s. 497).

Eğitim sporun en önemli boyutlarından birisidir. Spor bu boyutu ile ele alındığında iki şekilde değerlendirilmesi gerekir. Spor için eğitim ve eğitim için spor. Spor için eğitimde spor amaçtır ve sporun en üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için eğitimden yararlanır. Sporcu eğitimi, antrenör eğitimi, seyirci eğitimi, hakem ve spor yöneticilerinin eğitimi söz konusudur. Eğitim için sporda ise spor, eğitimin hedeflerine ulaşması için kullanılan araçlarda sadece bir tanesi ama belki de en eğlencelisi ve doğru kullanıldığında en etkilisidir (Öztürk, 1998, s.77).

Spor olgusu günümüzde bazı yoz görünümü ve amaçtan sapmasına karşın insanların serbest zamanlarını değerlendirme, toplumsallaşma, sağlık, saldırganlık dürtülerini törpüleme, estetik ve yaratıcılık eğitim alanındaki gördüğü işlevlerle gerçek bir toplumsal kurum olmuştur (Orhun, 1991, s.63).

Sporun toplumsal ve sağlık boyutları, çoğu kez arka plana itilerek yalnızca spor yapma amaç olmaktadır. Çocuğun spor üstüne düşünce üretmesine olanak vermemektedir (Grössing, 1991, s.50).

2.2. Ortaöğretim Gençliğinin Gelişim Özellikleri, Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Genç sözcüğü, Latince büyüme olgunlaşmak anlamına gelen “adolescere” kökünden gelmektedir. Batı literatüründeki “adolescent” sözcüğü karşılığı olarak kullanılan bu kelime, yapısı gereği bir durumu değil bir süreci belirtmektedir.

Birleşmiş milletler örgütünün tanımına göre genç, 15 ile 25 yaşları arasında öğrenim gören, hayatını kazanmak için çalışmayan ve ayrı bir konutu bulunmayan kişidir. Gençlik, çocukluk ile erişkinlik arasındaki, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yaşama hazırlık çağıdır. Unesco’nun tanımına göre gençlik, cesaretin çekingenliğe, serüven isteğinin rahata üstün geldiği çağdır. O nedenle son derece hassas ve toplumun geleceği açısından kontrol ve yönlendirilmesi en çok önem taşıyan sosyal kategorisidir (Öztürk, 1998, s.65).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere, ortaöğretim öğrencilerini, özellikleri itibari ile genç kategorisi içinde değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

Tamer ve Pulur (2001)'a göre; lise öğrencileri karmaşık ve fırtınalı dönemlerden geçmektedir. Bu nedenle, onları eğitim yolu ile iyi ve güzele doğru yönlendirmek gerekir. Kişisel büyüme ve gelişmenin olduğu bu dönem, öğrencilerin üzerindeki baskılar, onların uyum bakımından zor bir dönemden geçmelerine neden olur. Gençlik dönemi, öğrencilerin çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasında bir köprü konumundadır. Bu zaman; kişinin kendi kendine yeteceği döneme hazırlık olan “büyüme” aşamasıdır. Bu dönemde gençler, gerçek kişilik ve duygularının ne olduğunu anlamaya başlar. Bu aşama öğrencinin kendi başına birey olduğu bir zaman dilimidir. Yine gençlik dönemi fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzının temelini atıldığı ve beden eğitimine ilişkin olumlu ya da olumsuz tutumların geliştirildiği bir zaman dilimidir.

Çocuklar, okula farklı çevrelerden gelirler. Bu nedenle, her biri değişik yeteneğe, ilgi ve ihtiyaca sahiptir. Üst düzeyde gelişimlerini sağlayabilmek için öğretmen, öğrencilerinin gelişim özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını iyi bilmelidir. Öğrencileri daha iyi anlamada ve uygun etkinlikler düzenlemede öğretmene yardımcı olur (Harmandar, 2004, s.91).

Tamer ve Pulur (2001)'a göre; ortaöğretim öğrencileri bütün gelişim boyutlarında (fiziksel, ruhsal, sosyal ve zihinsel) farklı aşamalardan geçerler. Her bireyin kendi büyüme şekline göre geliştiği, fakat genelde dönemlerin belirginleştiği bilinmelidir.

Edinilen bilgiler ışığında ortaöğretim gençliği zor bir gelişim dönemindedir. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile onların gelişimlerini olumlu yönde tamamlamalarına yardımcı olunabilir. Yapılacak etkinlikler sayesinde gelişim döneminden kaynaklanan problemlerini çözmesinde de etkili olunabilir. Ortaöğretim öğrencilerinin gençlik dönemi gelişim özelliklerini fiziksel, ruhsal, sosyal ve zihinsel boyutları ile incelemek, öğrencilerin tutumlarında farklılaşmaya neden olan faktörlerin daha anlaşılır olması bakımından da önemli olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin ortaöğretim dönemi gelişim özelliklerini dört boyut altında özetlenebilir. Bunlar:

2.2.1. Fiziksel Gelişim

Tamer ve Pulur (2001)'a göre gençlik döneminde en belirgin fiziksel gelişim boy ve vücut ağırlığındaki değişimdir. Hızlı fiziksel büyüme sonucu sıkılganlık ve utangaçlık görülmektedir. Bu özellikle fiziksel beceri ve vücut koordinasyonu gerektiren beden eğitimi dersleri için geçerlidir. Boy ve ağırlığın yanında bu dönemde görülen en belirgin değişikliklerden biri de cinsiyet özelliklerinin gelişimidir. Kız ve erkeklerde görülen bu farklılaşma ve gelişme onların fiziksel görünüşleri etkileyeceği gibi ruhsal durum ve davranışlarını da etkiler. Bu değişikliklerin yanında fizyolojik değişimlerde görülmektedir. Yine bellekte bu dönemde güçlenmektedir. Temel motor becerileri (isabet, çeviklik, kontrol, kuvvet gibi) gelişimi açısından da bu dönem oldukça önemlidir.

Aracı (2001)'ya göre ortaöğretim öğrencileri lise 1. ve 2. sınıf fiziksel gelişimleri erkek çocuklar için hızlı büyüme ve gelişme dönemidir. Kızlar erkeklerle oranla daha gelişkindir. Lise son sınıfa gelindiğinde kızlar gelişimlerini tamamlamışlardır. Erkeklerde vücut bölümleri arasındaki denge kurulmuştur. Sinir, kas ve eklem koordinasyonu sağlanmıştır. Kalbin gelişimi, damarlara göre daha yavaş seyreder.

2.2.2. Ruhsal Gelişim

Gençlerin ruhsal gelişimi fiziksel gelişimi kadar karmaşıktır. Gençler gelişen gelişim evrelerine uygun olan ihtiyaçlarına göre uyarılırlar. Bunlar: Değişen fiziksel durumuna uyum, karşı cinse ilgi ve aile kontrolünden serbest kalma ihtiyacıdır. Bunların yanında mutlaka doyurulması gereken herkesle orta olan diğer ihtiyaçları (başarı, sevgi, güvende olma, macera, mutlu olma gibi) da vardır (Tamer ve Pulur, 2001, s.8).

Aracı (2001)'ya göre ortaöğretim öğrencileri lise 1. ve 2. sınıf döneminde genellikle huysuz ve hayalperesttirler. Kendine uygun ve tek arkadaş seçmek isterler. Bu süreçte, serüvenlere ilgi duyan ve uygulamaya fırsat arayan gençler, aynı zamanda özgür olma çabasındadırlar. Lise son sınıfa gelindiğinde; aşırı büyümeden dolayı çekinme üzülmeye söz konusu olabilir. Diğer taraftan da spor yarışmalarında

derece almaya özenirler. Bu dönemde yaratıcılıkları desteklenmelidir. Fiziksel etkinliklere katılan birey, hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme olanağı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık vb. duygularında boşalım sağlar, bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki duygusal enerjiden kurtulmanın bir yolu spor ya da oyun etkinliklerine katılmaktır.

2.2.3. Sosyal Gelişim

Gençliğin ilk dönemlerinde kişiler genellikle aynı cinsten ve yaşta büyük arkadaş grupları içinde yer alırlar. Gruplaşmalar genelde aynı sınıf, okul ve sosyal çevreden oluşur. Kızlarda ki arkadaşlık bağları bu dönemde erkeklere oranla daha kuvvetlidir. Gençlerde görülen bu gelişimin beden eğitimi üzerinde iki önemli etkisi vardır. Birisi liderlik diğeri de klikleşme (çeteleşme) dir. Beden eğitimi dersleri ile bu durum çeşitli çalışma ve aktivitelerle kontrol altına alınabilir. (Tamer ve Pulur, 2001, s.11).

Aracı (2001)'ya göre ortaöğretim öğrencileri lise 1. ve 2. sınıf dönemde toplum kurallarına uymaya özen gösterir. Öğrenci arkadaşlıkları arasında birlik ve koruma duygusu güçlüdür. Ahlak değerlerine saygılıdır. Bu dönemde kız ve erkek takım oyunlarına yer verilmelidir. Lise son sınıfa gelindiğinde grup içerisinde uyumlu olmaya özen gösterir, görev ve sorumluluk yüklenir. Karşı cinse ilgi üst düzeydedir. Beden eğitimi uygulaması olarak karma ritmik etkinlikler, halk oyunları, dans ve izciliğe yer verilmelidir.

2.2.4. Zihinsel Gelişim

Zihinsel gelişmenin bu evresinde gençlerde görülen büyüme, onların çocuksu fikirlerden kurtulmalarına ve tecrübeleri sayesinde değer yargıları ve bilgiyi toplayarak birlikte hayat felsefesini oluşturmalarına yardımcı olur. Gençlerin zihinsel gelişimlerinin beden eğitimi programları için önemi, onun öğretim yöntemleri ve öğretmen etkisi ile olan ilişkisinde görülür. Kişilerin hayata bakışını ve davranışlarını şekillendiren hayat felsefesi de gençlik döneminde olgunlaşır (Tamer ve Pulur, 2001, s.14).

Aracı (2001)'ya göre ortaöğretim öğrencileri lise 1. ve 2. sınıf dönemlerinde bellekleri güçlüdür. Bu dönemdeki beden etkinlikleri aracılığıyla birey, sağlık ilkeleri ve hareketin yaşamdaki önemini kavrar. İnsan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, temizlik, hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi sağlık alışkanlıkları vb. konularda bilgi edinir. Bu gerçeklere ilişkin bilgilerin birikimi ile etkinlikler yeni bir anlam kazanacak bu da her bireyin daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürmesine yardımcı olacaktır.

2.3. Gençlerin Boş Zaman Etkinlikleri ve Spor Yaşantısı

Ortaöğretim gençliğinin boş zaman etkinliklerini ve spor yaşantısını gözlemlemenin, öğrencilerin beden eğitimi ve spora tutumları konusuna ışık tutması bakımından önemli olduğunu söylenebilir.

15–19 yaş grubu gençler üzerine yapılan başka bir çalışmada, öğrencilerin serbest zaman etkinliği olarak spora nasıl başladıkları, sporla ilgilenme nedenlerini ve spor yapma olanaklarını ortaya koymaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin %67,7'si spor yapmaktadır. Spor yapanların %30'u arkadaş grubu aracılığıyla spora başlamıştır. %43,6'sı spor kulüplerinde, %37,2'si takım arkadaşlarıyla spor yapmaktadır. Öğrenciler serbest zamanlarını değerlendirmek (%46,9), bir şeyler başarabileceğini göstermek (%41,5) ve okuldan sonra stres atmak (%40,8) amacıyla spor yapmaktadır. Spor yapmayanlar ise spora ayıracak zamanları olmadığı için (%35,3) spor yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin tercih ettikleri spor dalları ise futbol (%18,8), basketbol (%15,4) ve voleyboldur (%10). Öğrencilerin 540,4 'ünün ailesinde, %77,6'sının arkadaş grubunda spor yapanlar bulunmaktadır. Çevresinde yararlanabileceği spor tesisi bulunanların oranı ise %68,2'dir. Öğrencilerin %44,8'i bu tesislerden yaralandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin spor yapmasında ailede ve arkadaş grubunda spor yapan birilerin varlığı ile çevrede spor tesisi varlığının etkili olduğu görülmüştür (Bulgu ve Akcan, 2003, s.86).

2.4. Gelişim Kalıtım ve Çevre Etkileşimi

Birey (insan), kalıtımla getirdiği gizil güçlerini kültürel bir çevre içinde geliştirerek kişiliğini kazanır. Bireyin gelişimi bütünlük içinde oluşur. Bireyi ruh ve beden olarak ayırmak, ya da bireyin bir yönünün diğer yönlerinden bağımsız olarak geliştiğini söylemek olanaksızdır. Kalıtım bir insanın ana-babasından getirebildiği gizil güçleri anlatmaktadır. Başka bir deyişle bir insan birçok yönleri ile ana-babasına ya da daha önceki soyuna çekmektedir. Diğer yandan insan ana-babasından getirebileceği gizil güçleri bir çevre içinde ve çevre ile etkileşerek geliştirebilmektedir. Böylece kalıtım ile çevrenin birbiri ile etkileşimi insanın gelişim örüntüsünü dokumaktadır (Başaran, 1992, s.35).

Motor becerilerin genetik bir temele dayanan vücut yapıları tarafından meydana getirilmeleri, kalıtımın önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Anne babadan gelen kromozomlar üzerinde bulunan genler bireyin yapısını birinci derecede belirleyen faktörlerdir. Belirli bir biyolojik temel olmadan, öğrenme ve deneyim fırsatı doğuştan gelen kapasiteyi arttırmaz, ancak gelişim göstermesine yardımcı olabilir. Eğer çevresel faktörler kısıtlatıcı olursa, çocuk doğuştan gelen yeteneklerini de geliştiremez (Mengütay, 2005, s.34).

2.5. Tutumlar

2.5.1. Tutum Kavramı

Tutum; bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (İnceoğlu, 2000, s.5).

Bireyin belirli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duyuşsal bir hazır oluş hali veya eğilimidir (Özgüven, 2000, s.353).

Bireyin tutumları gözle görülmez fakat onun davranışlarına bakılarak bir objeye ilişkin tutumu hakkında fikir sahibi olunabilir. Buna bir örnek olarak; bir öğrencinin yalnızca coğrafya ödevlerini yapmaması ve coğrafya derslerine

devamsızlık yapması onun coğrafya dersine karşı olumsuz bir tutum içinde olduğunu gösterir. Bir obje ya da bir olay karşı geliştirdiğimiz tutum eğer olumlu ise, onunla ilgili kararlarımızın olumlu olma olasılığı, eğer tutumumuz olumsuz ise, onunla ilgili kararlarımızın olumsuz olma olasılığı vardır. Tutumlarımız geleceğe yönelik bir karar niteliği taşımaktadır (Ülgen, 1995, s. 97).

Demirhan ve Altay (2001)'a göre; beden eğitimi ve spor dersinin insan sağlığı açısından önemini kavrama, tutumun bilişsel bileşenine; Beden Eğitimi ve Spor Dersini sevip sevmeme, tutumun duygusal bileşenine; Beden Eğitimi ve Spor Dersine sürekli katılma, tutumun edimsel (davranışsal) bileşenine örnek olarak verilebilir.

Bireylerin belirli bir kişi, grup, fikir ve grupları benimseme düzeyleri belirli yönde davranmalarına neden olmaktadır. Kişilerin belirli konulardaki tutumları onları kabul ya da reddetmeye yönelik bir çeşit hazır oluş hali ya da eğitimi yaratmaktadır. Bireyin tutum ve değer yargıları davranışlarını yönlendirmektedir (Özgüven, 2000, s.91).

2.5.2. Tutum Öğeleri

Tutumlar sadece bir davranış eğilimi ya da bir duygu değil, biliş-duygu-davranış eğilimi bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 1999, s.103).

a) Bilişsel Öğeler

Tutumların bilişsel öğeleri, tutum ojeleri (uyarıcıları) hakkındaki bilgi ve inançlardan oluşur. Bunlar bireyin çevresindeki tutum objesi (konusu) ile ilgili bilgileridir. Bu bilgiler ya kişinin tutum objesi ile doğrudan deneyim geçirmesiyle ya da farklı kaynaklardan (okuyarak, duyarak) öğrenmesi ile oluşur. Yukarıdaki açıklamanın doğal sonucu olarak tutumların, varlığı bilinen ve kabul edilen bir konuya karşı oluştuğu söylenebilir. Aksi takdirde, varlığı bilinmeyen bir konuya yönelik tutum oluşmaz. Tutum objesi ile bilgiler ne kadar gerçeklere dayanıyorsa onunla ilgili tutumlar o kadar kalıcı olur. Tutum objesi ile ilgili bilgi değiştiğinde tutum da değişir (Baysal, 1981, s.14).

b) Duyuşsal Öge

Tutumun bireyden bireye değişen ve gerçeklerle açıklanamayan, hoşlanma-hoşlanmama yönünü oluşturur (Baysal ve Tekinarslan, 1996, s.254). tutumun duyuşsal ögesi bilişsel ögesine oranla daha basittir. Kendini olumlu ya da olumsuz bir tepki öneğilimi olarak gösterir. Böyle olmakla birlikte, “duyuşsal ögesi ağır basan bir tutumun değişmesi daha güçtür; özellikle bireyin egosunu ilgilendiren konu ya da olaylara karşı tutumu daha yoğun yüklüdür” (İnceoğlu, 2000, s.9).

c) Davranışsal Öge

Bireyin belli uyarıcı grubundaki tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtır. İlgili davranış eğilimi sözler ya da diğer hareketlerden gözlenebilir. Bu davranışın bireyin alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum objesi ile doğrudan ilişkili olmayan tutumlarının da etkisi altındadır. Bu sebeple davranışsal ögeden söz ederken öncelikle iki tür davranış tutum konusunun hoşlanılan ya da hoşlanılmayan durumlarla olan ilişkisine, normatif davranış ise doğru olan davranılın ne olduğu konusundaki inançlara dayalıdır (İnceoğlu, 2000, s.10).

Bir tutum, bireyin düşünme, duygu ve davranışlarını birbirleriyle uyumlu kılarak etkiler. Bu üç öge, yerleşmiş güçlü tutumlarda tam olarak bulunur. Zayıf tutumlarda özellikle davranışsal öge çok zayıf olabilir. Tutum bireyi davranışa hazırlayıcı karmaşık bir eğilimdir. Bunun sonucu, bireyin çevresindeki çeşitli objelere ilişkin beslediği duyguları, o objelerle ilgili bilgileri, düşünceleri ve onlara yönelik davranışları devamlılık ve düzenlilik gösterir (Kağıtçıbaşı, 1999, s.104).

2.5.3. Tutumların Gelişimi ve Oluşmasını Etkileyen Faktörler

Tutumlar, birçok faktörün etkisi altında oluşur. Araştırma sonuçlarına göre bu faktörler gruplandırılmıştır (Binbaşıoğlu, 1995, s.372).

1. Bireyin özellikle ilk yaşlarındaki yaşantıları: Çocuğun ilk yaşlardaki insanlara, nesnelere veya olaylara karşı geliştirdiği yaklaşma ve uzaklaşma ile ilgili tutumları, onu ömür boyu etkisi altında bırakabilir. Edinilen tutumların kaynağı

kişisel deneyimlerden çok anne-babalardır (Tavşancıl, 2002, s.80). Çocuklar büyüdükçe anne-babaların onların tutumları üzerindeki etkisi azalmakta ve özellikle ergenlik döneminin başlamasıyla diğer sosyal etkenlerin rolü giderek fazlalaşmaktadır.

2. Bireyin Daha Önce Edindiği Önyargı, Dogma, İnanç ve Değerlerin Etkisi: Önyargı, hiçbir temele dayanmayan ya da eksik ve yanlış bilgiye dayanan düşüncelerdir. Önyargı olumsuz tutumdur.

3. Bireyin İçinde Bulunduğu Grup ve Toplum İçindeki Konumu: Her birey toplum içinde belli konumda bulunur. O konumdan beklenen tutum ve davranışlara göre kendi tutum ve davranışlarını düzenler. Bulunduğu grubun, başlangıçta olmasa bile zamanla, tutumlarını benimseyebilir.

4. Bireyin “Benlik Duygusunun”nun Etkisi: Benlik, bireyin ne olduğunu, ne olmak istediğini ve çevresince nasıl tanındığı hakkındaki “bilinçlilik” durumudur. Birey bu durumlara göre tutumlarında değişiklikler yapar.

5. Görülen Öğrenimin Etkisi: Öğrenim sırasında kişi, birçok bilgi ve becerilerle alışkanlıklar edinir. Bunlar, tutumun, bilişsel ve düşünsel öğelerini oluştururlar. Bunlarda değişiklik oldukça, tutumlarda da değişiklik olur.

2.5.4. Tutum Davranış ve Eğitim İlişkisi

Davranış psikolojik anlamda, insan, hayvan ve bitkilerin gözlenebilir herhangi bir tepkisi. Organizmanın uyarıcıya karşı gösterdiği gözlenebilir tepkisi. Kısaca organizmanın gözlenebilen ya da ölçülebilen etkinlikleridir. Sosyolojik anlamda, bir gruptaki genellikle alışılmış ve geleneksel olan, görelî olarak birbirine benzeyen toplumsal hareket biçimleri (Güney, 1998, s.63).

Davranış, karmaşık güçlerin etkisi altındadır. Diğer bir deyişle dört etkenin karmaşık etkileşimi sonucu davranışlar ortaya çıkmaktadır. Bunlar; tutum, ortam, alışkanlık ve beklentidir. Bu belirtilen dört etkenin hepsi aynı doğrultuda ise ya da birbirleriyle tutarlı ise, davranışın tahmin edilmesi daha geçerli olacaktır (Kağıtçıbaşı, 1999, s.129). Tutumların bireylerin çevrelerine uyumlarını

kolaylaştırmalarının yanı sıra bireylerin davranışlarını da yönlendirici gizil güce sahip oldukları düşünülmektedir (Baysal ve Tekarslan, 1996, s.254).

Eğitim bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972, s.12). Eğitimin tanımından da anlaşıldığı üzere söz konusu olan istenilen yönde davranışlarda değişmeyi sağlamaktır. Tutum, davranışı oluşturan etkenlerden biri olduğu için önemlidir. Ayrıca, herhangi bir durumda ortaya çıkan tutum objesiyle ve ortamla ilgili tutumların ne oldukları, birbiriyle ilişkileri anlaşılıp, ölçülebilirse, davranışın daha iyi bir tahmini yapılabilir (Kağıtçıbaşı, 1999, s.130).

2.5.5. Tutumlar Değişebilir mi?

Birey doğum anında tutumlarıyla beraber hayata başlamaz. Aileden ve yakın çevreden öğrenilenler ile yaşantı ve deneyimlerin birleşmesi, tutumları şekillendirir. Birey, bir tutuma sahip olduktan sonra, tutuma uymayan bir durumla karşılaştığında bu durumu görmezden gelme eğilimindedir. Tutumlar, her ne kadar değişime karşı koymaya çalışsa da, özellikle bireyin çevresindeki olay ve durumlarda en yüksek derecede etkilendiği ergenlik döneminde yavaş olmakla birlikte değişme özelliği gösterebilir. Bireyin tutumları iki yolla değişebilir. Bunlarda birincisi bireyin farkında olarak veya olmayarak sahip olduğu tutuma aykırı davranışta bulunmasıdır. Bu durum küçük bir ihtimalle de olsa tutumu değiştirebilir. Tutumlarda değişikliğe yol açabilecek ikinci ve etkili yol ise, ikna edici bir iletişim içinde bulunmaktır. Özellikle ergenlik dönemindeki bireyler akranlarından, güvenilir kabul edilen kişilerden etkilenebilirler. Bu tip kişilerin ergen bireyle iletişimi tutumlarının kabuğunu kırıp, değişimine sebep olabilir (Akpınar, 2006, s.9).

2.5.6. Tutumların Ölçülmesi

Davranış bilimlerinde ölçmeye ve araştırmalara konu olan ve bu nedenle doğru bir şekilde ölçülmesi gereken psikolojik değişkenlerden biri de tutumlardır. Tutumların ölçülebilmesi öncelikle, nasıl tanımlandığıyla ilişkili bir durumdur. Tutum, belirli bir nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara yönelik olan,

öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Tezbaşaran, 1997, s.1).

Bireylerin davranışlarının, bireylerin kendine özgü tutumlarında kaynaklandığı kanısı çok yaygındır. Tutumların ölçülmesi bu temele dayanmaktadır (Özgüven, 1994, s.336).

Tutumların ölçülmesinde Likert Ölçekleri (toplamalı sıralama tekniği), Thurstone Ölçekleri (eşit görünen aralıklar tekniği) ve Guttman Ölçekleri (birikimli ölçekleme tekniği) olmak üzere üç tip ölçek kullanılmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1999, s.134).

Likert ölçeği, tutum ölçekleri içinde en yaygın olarak kullanılanıdır. (Tavşancıl, 2002, s.139). Bunun nedeni, likert tipi ölçeklerin geliştirilmesinin diğer ölçeklere göre daha kolay ve kullanılırlılığından da yüksek olmasıdır. Bireyin kendini başkalarından daha çok tanıdığı ve anladığı varsayımına dayanan bu teknikte, bireyin hem bu varsayımı karşılayacak iç görüye sahip olması, hem de kendisi hakkındaki bilgileri tam ve çarpıtmadan vermesi beklenmektedir. Ancak bu, her zaman mümkün olmayabilir. Bireyler kendileri için sakıncalı olabileceğini düşündükleri bilgileri başkalarından saklama eğiliminde olabilirler, ortamdaki koşula göre, sosyal beğenirliği ön planda tutarak kendileri hakkındaki bilgilerin bir kısmını veya tamamını gizleyebilir veya farklı bir biçimde cevap verebilirler. Bu gibi sakıncaları önlemek için genellikle cevaplayıcıların kimliklerini gizlemesi sağlanarak, onlardan daha samimi cevaplar alınmaya çalışılır (Tavşancıl, 2002, s.140).

Likert tipi tutum ölçeğinde derecelmeler 3, 5, 7, 9 hatta 11'li olabilir. Ancak 5'li dereceleme olan optimum olduğu için en çok kullanılandır (Tavşancıl, 2002, s.145).

2.5.7. Tutum Ölçeklerinin Beden Eğitiminde Kullanılması

Beden eğitimi ve spor alanında da tutuma ilişkin değişik çalışmalar yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir. Bunlardan bir kısmı Ölçek geliştirme, diğer bir kısmı ise ölçekler kullanılarak bireylerin birçok değişkene ilişkin

tutumlarını saptamaya yöneliktir.

Ders programlarında yer alan her ders gibi beden eğitimi dersine ilişkin olarak öğrenciler olumlu veya olumsuz tutum geliştirebilirler. Tutumun olumlu olması dersin verimli işlenmesini sağlayıp öğretmeni de güdüleyebilir (Demirhan ve Altay, 2001, s.10). Beden eğitimi dersine ilişkin tutumlara etki eden birçok değişkenin olduğu söylenebilir. Buna göre beden eğitimi derslerine aile, arkadaş, toplum grupları, öğretmen ve antrenör tarafından verilen destek, küçükken düzenli olarak bir sportif faaliyete katılma fırsatı ve medya fiziksel etkinliğe çocukların olumlu tutum geliştirmesinde etkili olan yollardır (Özer ve Aktop, 2003, s.70).

Özer ve Aktop (2003)'un belirttiklerine göre, Hastad ve Lavay, Beden eğitimi alanında ölçek geliştirme çalışmalarının öğretmene, program sürecine ve öğrencinin amaçlarını belirlemesine yardımcı olmada, öğrenci gruplarının ya da bireylerin tutum puanlarını karşılaştırmada sayısal veri temeli sağlamada. Beden eğitimi Programını planlamaya yardımcı olacak bilgileri toplamada ve fiziksel etkinlikten hoşlanmayı arttırmak için kullanılan eğitimsel stratejileri-yöntemleri değerlendirmede yararlı olabileceğini düşünmektedirler.

Bu amaçla geliştirilmiş ölçeklerden bazıları şu şekilde özetlenebilir.

Türkiye'de öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumları ile ilgili ölçek geliştirme çalışması Pehlivan (1998) ile Demirhan ve Altay (2001) tarafından yapılmıştır. Pehlivan ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını ölçebilecek 22 maddelik Likert tipi tutum ölçeği geliştirmiştir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.95'dir. Demirhan ve Altay (2001), 1996 yılında geliştirdikleri 32 maddelik ölçeğin revizyonunu lise birinci sınıfa devam eden 650 kız ve erkek üzerinde gerçekleştirmişlerdir. 24 ifadeden oluşan beş dereceli Likert tipi ölçekten alınabilecek en yüksek puan ise 120'dir. Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği (BESTÖ)' nin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise 0.93 olarak bulunmuştur. (Özer ve Aktop, 2003, s.70).

Pehlivan (1997), beden eğitimi dersi tutum ölçeği ön çalışma konulu araştırmasında; ortaöğretimde okuyan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik

tutumları ölçebilecek standart bir tutum ölçeği geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmanın ön raporunu sunmak ve daha sonrada yapılması planlanan çalışmalar hakkında bilgi vermek ve tartışmak amacı ile denemelik olarak yazılmış 80 tutum maddesi uzman görüşü alınarak 75 tutum maddesine indirgenmiş ve tutum ölçeğindeki maddelerin işlerliğini ve anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla madde-test-madde, madde-toplam korelasyon ve faktör analizine tabi tutulmuştur. İstatistik analiz sonucu değerleri düşük bulunan iki tutum maddesi ön ölçekten çıkarılmıştır. Ön ölçek uygulamasında ölçeğin güvenirlik katsayısı (Cronbach Alpha) 0.975 olarak bulunmuştur. Bu analizlerden sonra elde edilen 73 tutum maddesinden oluşan ölçek, 600 kişilik ortaöğretim öğrencilerinden oluşturulacak örneklem grubuna uygulanarak, veriler faktör analizi yöntemi ile analiz edilip, yüksek, faktör yüküne sahip tutum maddeleri alınarak standart bir “Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Özer ve Aktop (2003), Sheririll ve Toulmin (1977)’ nin geliştirdiği 7’li likert şeklinde 50–350 puan arasında değerlendirilen ve toplam 50 maddeden oluşan “Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” (BEDTÖ) nin adaptasyonunu gerçekleştirmişlerdir. Bu amaçla ölçeğin 227 ilköğretim okulu öğrencisi üzerinde uygulanması sonucu Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .86 olarak bulunmuştur. BEDTÖ, on gün ara ile 117 kişilik öğrenci grubuna uygulanmıştır. Birinci ve ikinci ölçüm arasındaki Sınıf İçi Korelasyon Katsayısı .83 olarak bulunmuştur. BEDTÖ toplam puanı ile BEDTÖ madde puanları arasındaki düzeltilmiş madde test korelasyonu ölçeğin 8 maddesinin toplam puana uygun biçimde katkıda bulunmadığını ortaya koymuştur. Ancak Cronbach Alpha katsayısını etkilemediği görüldüğünden anketin 49 maddeli formunun ilköğretim öğrencileri üzerinde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

2.6.İlgili Çalışmalar

2.6.1. Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Çalışmaları

Koçak ve Kirazcı (1997) beden eğitimine karşı geliştirilen tutumlarda cinsiyet belirleyici bir unsur mudur konulu araştırmaları için Orta doğu teknik üniversitesi beş ana fakültesini temsil edebilecek 562 öğrenci, 59 akademik ve 57 idareci olmak üzere toplam 304 bayan ve 374 bay denek araştırmaya dâhil edilmiştir. Wear Tutum Envanteri (1951)'nin Türkçesi kullanılmıştır. Araştırma bulguları öğrenci ve akademik personelde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını gösterirken, idari bayan ve erkek personel arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir.

Demirhan ve Koca (2004) yaptıkları çalışmada cinsiyet ve spora katılım açısından lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ölçmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; kızlar ve erkeklerin tutumları karşılaştırıldığında erkeklerin tutum puanları kızlara oranla daha yüksek gözlenmiştir.

Güllü ve Korucu (2005) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitim derslerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi araştırmalarına Malatya ilinde rasgele seçilmiş 647 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi katılmış ve araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının genel olarak olumlu olduğu gözlenmiştir.

Arıkan ve diğerleri (2006) sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğu gözlenmiştir.

Erkmen ve diğerleri (2006) özel ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre beden eğitim dersi hakkındaki tutum ve görüşleri araştırma sonuçlarına göre; özel ilköğretim okullarında uygulanan beden eğitimi ve spor dersleri öğrenciler açısından önemli ve öğrencilerin bu derse karşı tutum ve görüşleri olumlu olduğu gözlenmiştir.

Hünük (2006)'ün Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, öğrenci cinsiyetleri ve öğretmen cinsiyeti ve spora aktif katılımları açısından karşılaştırılması konulu yüksek lisans tez araştırmasında; sınıf düzeyi, cinsiyette erkekler lehine, spora katılım açısından sporu lisansına sahip olanlar lehine, sınıf x cinsiyet x öğretmenin cinsiyeti söz konusu olduğunda anlamlı bir fark gözlenmiştir.

Koca ve Aşçı (2006) "Türk gençlerinin kendini gösterme ilgisi üzerine bir çalışma: beden eğitimi düzenlemeye yönelik bir örnek" başlıklı çalışmalarında Türk gençlerinin kendini gösterme ilgisini beden eğitimi sınıflarının cinsiyet durumlarını göz önünde bulundurarak incelemek ve Türk gençlerinin bu ilgiye dayalı beden eğitimi ve beden eğitimi sınıf tercihlerini araştırmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre kendini gösterme ilgisi cinsiyete göre değişmemiştir. Ancak sınıf tercihi konusunda anlamlı farklılıklar bulunmuş; kendini gösterme ilgisi olan kızlar karma olmayan beden eğitimi sınıflarını tercih ettiği gözlenmiştir.

2.6.2. Diğer Alanlara İlişkin Tutum Çalışmaları

Yalçın (1997) Ankara merkez ilköğretim okullarındaki 5. sınıf öğrencilerinin matematik başarı puanları ile zekâ, kaygı ve tutum puanları yüksek lisans tezi araştırma sonuçlarına göre; matematik başarıları ile matematiğe karşı tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmiştir

Demirhan ve Çamur (2000)' un beden eğitimi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını saptamak için yapmış oldukları araştırmada; öğretmenlerin cinsiyet, medeni durum, meslek yaşantılarına göre tutum puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Altıntaş (2001) ilköğretim okullarının 2. kademesindeki öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutum düzeyleri araştırma sonucuna göre; ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin tutum düzeyleri nötr olduğu gözlenmiştir.

Bağçeci (2002)'nin Ortaöğretim kurumlarında İngilizce öğretimine ilişkin toplumsal tutumlar (Gaziantep ili örneği) doktora tezi araştırmasına göre; öğretmenlerin cinsiyetleri, yaşları, mesleki kıdemleri, görev yaptıkları okul türleri

İngilizce'ye karşı tutumlarını etkilemediği; öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türleri, devam ettikleri sınıflar, babalarının eğitim durumu, meslekleri, annelerinin meslekleri ve gelir durumları İngilizce'ye tutumlarını etkilemediği gözlenmiştir. Annelerin eğitim durumları ise İngilizce'ye karşı tutumlarını etkileyen faktörlerden olduğu gözlenmiştir.

Akın (2002)'in İlköğretim 4,5,6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi konulu yüksek lisans tezi araştırma sonuçlarına göre; sınıf düzeyine göre, alınan nota göre fark tespit edilmiştir. Anne baba eğitimi (sosyoekonomik) ile tutumları arasında düşük bir fark gözlemlenmiştir. Cinsiyet, okul türü, köy ya da kent okulu öğrencileri olma ve öğretmen tutumu ile öğrenci tutumu arasında ise anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

İnci (2002)'in anadolu lisesi öğrencilerinin müzik derslerindeki tutumlarını etkileyen olumlu ya da olumsuz faktörlerin saptanması amacıyla yapmış olduğu araştırmada; anadolu lisesi öğrencilerinin müzik derslerine karşı yaklaşık %70'inin olumsuz %30'unun ise olumlu tutum sergiledikleri gözlenmiştir.

Çetin (2003)'in Anadolu lisesi ve düz (genel) lise çıkışlı Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmen mesleğine yönelik tutumlarının karşılaştırması konulu doktora tezi araştırma bulgularına göre; eğitim fakültesi öğrencilerinin cinsiyet, mezun oldukları liseye, mezun oldukları liseyi tercih nedenlerine göre, ailede öğretmen bulunmasına göre, ailedeki öğretmenin yakınlık derecesine göre farklılıklar gözlenmiştir. Ana-baba eğitim seviyesi, kardeş sayısına göre ise mesleğe yönelik tutum farklılaşmadığı gözlenmiştir.

Göktaş ve Arıkan (2003)'in ilköğretim birinci kademeye öğretmen yetiştiren sınıf öğretmenliği bölümlerinde okutulmakta olan beden eğitimi ile ilgili derslere ve program içeriklerine karşı farklı cinsiyetlerin görüşlerini araştırmışlardır. Beden eğitimi / spor ile ilgili derslere ve program içerikleri hakkındaki görüşler ile cinsiyet arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

Keskin (2003) İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin İngilizceye yönelik tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiler yüksek lisans tezi araştırmasında İngilizce dersine yönelik tutumlarıyla akademik başarılarının; cinsiyet, anne baba

eğitimi ve ekonomik düzey değişkenlerine göre ve anlamlı farklılık gösterip göstermediğini saptamayı amaçlamıştır. Buna göre öğrencilerin ingilizce dersine yönelik tutumlarıyla akademik başarılarının bahsedilen değişkenler (cinsiyet, anne-baba eğitimi ve ekonomik düzey) açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmadığı saptanmış. Öte yandan ölçeğin alt boyutları için yapılan korelasyon çözümlemesinde ise tüm alt boyutlar açısında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma gözlenmiştir.

Pehlivan ve arkadaşları (2003)'nın sınıf  ğretmenlerinin beden eğitimi derslerine yönelik tutum ve görüşlerini analiz etmek ve çözüm  nerileri üretmek için yapmış oldukları araştırmada sınıf  ğretmenlerinin %52,9'u eğitim yüksek okul mezunu, %48'i aldıkları beden eğitimi dersini yeterli bulmamakta, %58,2'si de beden eğitimi dersinin istedikleri biçimde y netemediklerini belirtmişlerdir.

 z m ve Mirzeoğlu (2003) inanç, ve tutumlarda sporun yeri ve önemi konulu araştırmalarında, inanç, tutum ve spor kavramlarının birbiri ile olan ilişkisi incelenerek, sporun dünyada ve özellikle ülkemizdeki insanların inanç ve tutumlarındaki yeri ve önemine değinilmiştir. Araştırma bulgularına göre, sporcuların bölgelere göre dağılımına bakıldığında doğu ve güneydoğu Anadolu bölgesindeki sporcu sayısının diğer bölgelere nazaran oldukça düşük olduğu gözlenmiştir. Bu yörelerde spora inanç ve tutumlardan dolayı bireylerin genelde takım sporlarından çok ferdi (karate, güreş,judo, taekwondo vb) sporlara yöneldikleri gözlenmiştir.

Çeliköz ve etin (2004) Anadolu  ğretmen lisesi  ğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları etkileyen etmenler üzerine yaptıkları araştırmada; cinsiyet, aylık gelir, ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arsında negatif bir ilişki gözlenmiştir. Annenin eğitim durumu ile tutumlar arasında düşük sayılabilecek bir ilişki bulunmuştur. Sınıf, babanın eğitimi, okuldaki başarı durumu, ailesinde  ğretmen bulunma durumu, kardeş sayısı ile mesleğe yönelik tutum arasında pozitif ilişki gözlenmiştir.

Kaya (2004)'nın Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu  ğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları konulu yüksek lisans tezinde; Gazi

Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kırşehir Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ve Kastamonu Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümlerinde öğrenim gören 224 kız ve 392 erkek öğrenci grubu ile yapmış oldukları çalışmanın bulgularında öğrencilerin mesleğe yönelik tutumu ile sınıf düzeyleri, ikamet ettikleri en uzun süreli yere göre anlamlı bir fark bulunurken ortaöğretim başarı puanı, ailenin gelir düzeyi, cinsiyet bölümlerini seçme nedenlerine göre anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

Koçkan (2004) normal ve taşımali eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi yüksek lisans tezi araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin sınıf düzeyine ve matematik başarı durumuna göre istatistiksel fark bulunurken cinsiyet, anne-baba eğitim durumuna, anne-baba mesleğine göre tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmemiştir.

Şirin ve Bozkurt (2005) ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersi ile ilgili tutum ve uygulamaları araştırma sonuçlarına göre; sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine olan tutumlarının, 100 puan üzerinden hesaplanan ortalaması 70.65 olarak bulunan tutum puanları göz önüne alındığında, oldukça olumlu tutuma sahip oldukları gözlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin cinsiyetleri, hizmet süreleri, yaş, medeni durum ve katılmış odluları hizmet içi eğitim seminerlerine göre tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmemiştir.

Tekin ve diğerleri (2005) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin çeşitli değişkenler açısından lise öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine karşı göstermiş oldukları tutum ve görüşlere etkisi araştırma sonuçlarına göre; beden eğitimi ve spor derslerinin, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ilgi ve davranışları ile hem erkek hem de kız öğrenciler açısından önemli olduğu ve öğrencilerin bu derse karşı tutum ve görüşlerini olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir.

Akpınar (2006) öğrencilerin fizik dersine yönelik tutumlarının fizik dersi akademik başarısına etkisi araştırma sonuçlarına göre; cinsiyet açısından öğrencilerinin derse yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki

gözlenmiştir ve erkek öğrencilerin tutum ortalamaları kız öğrencilerin tutum ortalamalarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Altay ve Özdemir (2006) Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim 1. kademesinde öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin tutum ortalamalarında cinsiyete göre anlamlı fark gözlenmiştir.

2.6.3. Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Yabancı Kaynaklı Tutum Çalışmaları

Aicinena (1991) beden eğitimine ilişkin öğretmen ve öğrenci tutumları konulu makalesinde sonuç olarak öğretmen davranışlarının öğrencilerin fiziksel eğitime olan tutumlarını etkilediğini yönünde olmuştur.

Gary ve David (1991) çocukların aktiviteye ilişkin tutumlarını ve beden eğitimi algılarını tespit etmeyi yönelik araştırmalarına 291 ortaöğretim ve 316 ilköğretim öğrencisinin katılmıştır. Araştırma sonucuna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha pozitif beden eğitimine tutumlarına sahip olduğu ortaya çıktı. Sosyo-ekonomik seviyelerine göre ise fark gözlenmemiştir.

Young ve arkadaşlarının (1996) Toplum sağlık eğitiminin fiziksel aktivite bilgisi, tutumları ve davranışlara etkileri konulu araştırmalarına 18-24 yaş arası rasgele seçilen 1056 erkek ve 1183 bayan katılmıştır. Aynı araştırma iki ay aradan sonra ilk araştırmaya katılan ve gönüllü olan 408 erkek ve 489 bayana tekrar uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ikişer yıllık gruplar arasında tutum açısından gelişme olsa da toplum sağlık eğitimi programı geliştirmek için yetersiz görülmüştür.

Morey ve Karp (1998)'ın beden eğitiminde iyi olan bazı öğrenciler neden beden eğitimini sevmezler? Konulu araştırma da öğretmen ve öğrenci beklentilerindeki farklılık öğrencilerin beden eğitimine ilişkin tutumlarını etkiliyor. Çünkü öğretmenler öğrencilerin hareketleri öğrenmeleri ve etkinlikleri arttırmalarını istedikleri için, öğrenciler derste istedikleri içeriği göremiyorlar. Yine velilerin inanç ve tutumlarının da öğrencilerin beden eğitimine ilişkin tutumlarını etkilediğini belirtmişlerdir.

Chung ve Phillips (2002)'in beden eğitimine olan tutum ve boş zaman egzersizi arasındaki ilişki başlıklı araştırmada lise öğrencilerinin cinsiyet ve milliyete göre, beden eğitimine olan tutumları ve boş zaman egzersizi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Amerika ve Tayvan'dan 451 lise öğrencisinin katıldığı araştırma sonucuna göre; fiziksel eğitime yönelik tutumlarda cinsiyet ve milliyet açısından anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Tayvanlı öğrenciler Amerikalı öğrencilerden daha olumlu tutumlara sahiptir. Erkekler kızlara göre daha fazla boş zaman egzersiz değerlerine sahip ve yine Amerikalı öğrenciler de Tayvanlı öğrencilerden daha fazla boş zaman değerlerine sahip olduğu gözlenmiştir.

Robazza ve arkadaşlarının (2006) "Ben onu yapamam, tehlikeli görüyorum": Beden eğitiminde öğrencilerin tutumları ve duygularını değiştirme konulu araştırmada, fiziksel eğitim akrobatik hareketlerinin, bireylerin okul dışı boş zamanlarını fiziksel ve psikolojik zorluklarla sınıflandırılan macera sporlarına yönelimlerini değiştirmede etkin olup olmadığını araştırmışlardır. Bulgular katılımcıların tutumlarının değişmesinde müdahale etmenin etkili olduğunu göstermiştir.

Subramaniam and Silverman (2007). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimine ilişkin tutumları konulu araştırmalarında genle olarak öğrencilerin beden eğitimine tutumları ve sınıf düzeyine göre fark araştırılmış. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin beden eğitimine tutumları pozitif çıkarken sınıf düzeyine göre ise ters orantılı çıkmıştır. Yani sınıf düzeyi yükseldikçe tutum değerlerinde azalma olduğu gözlenmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, araştırmanın örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analiz edilmesi üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarını araştıran bu çalışma betimsel bir çalışma olup araştırmada tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni Kırşehir ili merkez ve tüm ilçelerindeki 34 ortaöğretim okulu ve 11249 öğrenciden oluşmaktadır (Ar-Ge, 2006, s.15). Örnekleme ise Kırşehir ili ve ilçelerindeki ortaöğretim okullarından random yolu ile seçilen, 30 ortaöğretim okulu lise1. sınıfta öğrenim gören 422 erkek 392 kız, lise 2. sınıfta öğrenim gören 306 erkek 290 kız, lise 3. sınıfta öğrenim gören 334 erkek 277 kız olmak üzere toplam 2021 gönüllü öğrenci oluşturmuştur. Örneklemin evrene oranı öğrenci bazında %17 ve okul bazında %88'dir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu, ikinci bölümünde ise öğrenci tutumlarının ölçülmesi için; Demirhan ve Altay (2001)

tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği” (BESTÖ) kullanılmıştır. Ankara’daki 8 lisede öğrenim gören 339 kız ve 351 erkek olmak üzere toplam 690 lise birinci sınıf öğrencisine uygulanması sonucu, ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı 0.93, sınıfiçi korelasyon katsayısı 0.85, ölçüt geçerliliği katsayısı 0.83 olarak hesaplanmıştır. Likert tipi 5’li dereceleme ölçeği uygulanmıştır. 24 maddelik ölçeğin 12’si olumlu 12’si olumsuz maddeden oluşmaktadır. Anket maddelerinin incelenmesinde 6, 7, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23. maddeler olumlu 1, 2, 3, 4, 5, 8, 11, 13, 19, 20, 22, 24. maddeler olumsuz maddeler olarak incelenmiştir.

Ölçek maddeleri için;

	<u>Olumlu Madde</u>	<u>Olumsuz Madde</u>
Tamamen katılıyorum	5	1
Katılıyorum	4	2
Kararsızım	3	3
Katılmıyorum	2	4
Tamamen katılmıyorum	1	5

Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 24, en düşük puan ise 120’dir. Sonuçta 1-24 puan en olumsuz tutumu, 25-48 puan olumsuz tutumu, 49-72 puan nötr tutumu, 73-94 puan olumlu tutumu, 95-120 puan en olumlu tutumu ifade etmektedir. Ölçekten elde edilebilecek puanları yorumlamanın bir diğer yolu da yanıtlayıcı tarafından işaretlenen cümlelerin madde puanlarının toplamının madde sayısına bölünmesidir. Bu yolla elde edilecek istatistik 1 ile 5 arasında olacaktır. Bunlardan 1-3 arasında olanlar olumsuz, 3-5 arasında olanlar olumlu tutum gösterecektir (Demirhan ve Altay,2001,s.17).

3.4. Verilerin Toplanması

2006 eğitim-öğretim yılında “Öğrenci Kişisel Bilgi Formu” ve “Beden Eğitim ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği” örneklemini oluşturan Kırşehir il ve ilçelerindeki 30 ortaöğretim okulunun birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında araştırmacı ve okulun

rehber veya sınıf öğretmeni ile beraber aynı anda sınıfta olan öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Doğru ve eksiksiz olarak doldurulan anketler değerlendirmeye katılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS 13.00 paket programı kullanılarak yapılmıştır. 2021 anket verisinin sonucunda her tutum maddesinin frekans (f) ve yüzdeleri (%) hesaplanmış daha sonra ise istatistiksel analizler yapılmıştır. Verilerin analizinde varyansların homojen olduğu durumlarda t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Scheffe testi kullanılmıştır. Varyansların homojen olmadığı durumlarda ise homojenlik testi ve Dunnett T3 testi kullanılmıştır. Yapılan analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır (Özdamar, 2004, s.345).

4. BULGULAR

Bu bölümde bulgular her alt probleme göre incelenmiş, tablolar şeklinde verilmiş ve tablolar ile ilgili detaylı açıklamalar yapılmıştır. Alt problemlerde değinilen değişkenlere göre öğrencilerin tutum puanları incelenirken önce ele alınan değişkenle ilgili olarak sayısal dağılımları, tutum puanlarının ortalamaları ve standart sapmalarını gösteren tablolar düzenlenmiştir. Varyansların homojen olduğu durumlarda; Değişkenlerin çeşitli düzeylerine göre belirlenen gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek üzere yapılan t-testi ve tek yönlü varyans analizi sonuçları ile ilgili tablolar verilmiştir. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu durumda bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu gösteren “Scheffe” testi sonuçları da tablolar halinde verilmiştir. Varyansların homojen olmadığı durumlarda; değişkenlere yönelik homojenlik testi, ve Dunnett T3 testi kullanılmış ve tablolar halinde verilmiştir.

4.1 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Nasıl Olduğu

Alt problemine cevap alabilmek için örneklem grubunu oluşturan bütün öğrencilerin (n=2021) BESTÖ' nün her bir maddesinin frekans ve yüzde değerleri ile birlikte ortalamaları ($\bar{X}$) ve standart sapmaları (S) Tablo 4.1'de verilmiştir.

Tablo 4.1

Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarının Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama Değerleri ve Standart Sapmaları

Tutum Ölçeği Maddeleri	Cevap Seçenekleri										$\bar{X}$	S
	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum			
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1.MADDE	1002	49,6	672	33,3	142	7,0	108	5,3	97	4,8	4,17	1,087
2.MADDE	983	48,6	600	29,7	190	9,4	125	6,2	123	6,1	4,09	1,170
3.MADDE	959	47,5	602	29,8	218	10,8	115	5,7	127	6,3	4,06	1,171
4.MADDE	794	39,3	592	29,3	216	10,7	225	11,1	194	9,6	3,78	1,326
5.MADDE	815	40,3	584	28,9	158	7,8	200	9,9	264	13,1	3,74	1,408
6.MADDE	222	11,0	220	10,9	300	14,8	579	28,6	700	34,6	3,65	1,341
7.MADDE	276	13,7	288	14,3	318	15,7	499	24,7	640	31,7	3,46	1,410
8.MADDE	608	30,1	543	26,9	401	19,8	272	13,5	197	9,7	3,54	1,306
9.MADDE	204	10,1	269	13,3	403	19,9	610	30,2	535	26,5	3,50	1,285
10.MADDE	218	10,8	196	9,7	241	11,9	586	29,0	780	38,6	3,75	1,342
11.MADDE	686	33,9	470	23,3	322	15,9	220	10,9	323	16,0	3,48	1,451
12.MADDE	189	9,4	110	5,4	127	6,3	531	26,3	1064	52,6	4,07	1,282
13.MADDE	883	43,7	465	23,0	213	10,5	198	9,8	262	13,0	3,75	1,428
14.MADDE	171	8,5	157	7,8	278	13,8	536	26,5	879	43,5	3,89	1,278
15.MADDE	190	9,4	144	7,1	234	11,6	513	25,4	940	46,5	3,92	1,307
16.MADDE	199	9,8	204	10,1	321	15,9	562	27,8	735	36,4	3,71	1,314
17.MADDE	223	11,0	232	11,5	544	26,9	517	25,6	505	25,0	3,42	1,279
18.MADDE	205	10,1	228	11,3	322	15,9	608	30,1	658	32,6	3,64	1,311
19.MADDE	931	46,1	550	46,1	212	10,5	183	9,1	145	7,2	3,96	1,254
20.MADDE	686	33,9	467	23,1	372	18,4	280	13,9	216	10,7	3,56	1,358
21.MADDE	351	17,4	422	20,9	453	22,4	406	20,1	389	19,2	3,03	1,369
22.MADDE	868	42,9	500	24,7	284	14,1	191	9,5	178	8,8	3,84	1,309
23.MADDE	271	13,4	212	10,5	284	14,1	505	25,0	749	37,1	3,62	1,412
24.MADDE	975	48,2	427	21,1	247	12,2	158	7,8	214	10,6	3,89	1,363

Maddeler ayrıntılı olarak Ek 1'deki anket form örneğinde verilmiştir.

Tablo 4.1 incelendiğinde; araştırma örnekleminin n=2021 BESTÖ tutum ölçeğine vermiş oldukları yanıtların olumlu tutum maddeleri incelendiğinde; öğrencilerin olumlu maddelerden en yüksek ortalama puanı ($\bar{X}=4,07\pm1,28$) ile

onikinci madde (Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin insanın sağlıklı gelişmesine katkı sağladığına inanırım)’ye verdikleri görülmektedir. Bu maddeye 1064 kişi (%52,6) tamamen katılıyorum, 531 kişi (%26,3) katılıyorum, 127 kişi (%6,3) karasızım, 110 (%5,4) katılmıyorum, 189 kişi (%9,4) tamamen katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin olumlu maddelerden en düşük ortalama puanı ($\bar{X}=3,03\pm1,36$) ile yirmi birinci madde (Beden eğitimi ve spor etkinliklerine önemli bir zaman ayırıyorum.)’ye verdikleri görülmektedir. Bu maddeye 389 kişi (%19,2) tamamen katılıyorum, 406 kişi (%20,1) katılıyorum, 453 kişi (%22,4) karasızım, 422 (%20,9) katılmıyorum, 351 kişi (%17,4) tamamen katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Olumsuz tutum maddeleri incelendiğinde; öğrencilerin olumsuz maddelerden en yüksek ortalama puanı ($\bar{X}=4,17\pm1,08$) ile birinci madde (Beden Eğitimi ve Spor derslerinde hep korku hissine kapılıyorum)’ye verdikleri görülmektedir. Bu maddeye 97 kişi (%4,8) tamamen katılıyorum, 108 kişi (%5,3) katılıyorum, 142 kişi (%7,0) karasızım, 672 (%33,3) katılmıyorum, 1002 kişi (%49,6) tamamen katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin olumsuz maddelerden en düşük ortalama puanı ($\bar{X}=3,48\pm1,45$) ile on birinci madde (Gelecekteki öğrencilik yaşantımda Beden Eğitimi ve Spor Dersi almak istemem)’ye verdikleri görülmektedir. Bu maddeye 323 kişi (%16,0) tamamen katılıyorum, 220 kişi (%10,9) katılıyorum, 322 kişi (%15,9) karasızım, 470 (%23,3) katılmıyorum, 686 kişi (%33,9) tamamen katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Öğrencilerin 24 tutum maddesine vermiş olduğu tutum puanları ortalamalarına bakıldığında her bir maddenin ortalamasının $\bar{X} 3,03\pm1,36$ ve $\bar{X} 4,17\pm1,08$ arasında yer aldığı gözlenmektedir. Buna göre ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitim ve Spora ilişkin tutumları olumlu düzeyde olduğu sonucuna varabiliriz.

4.2 Ortaöğretim Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığına bakılmış ve öğrencilerin aldıkları tutum puanların ortalamaları bağımsız örneklem grupları için kullanılan t-testi ile karşılaştırılmıştır ve bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonucu

İstatistik	n	$\bar{X}$	S	t	P
Cinsiyet					
Erkek	1062	3,84	0,67	7,59	0,000*
Kız	959	3,61	0,68		

$P < 0.05$

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere, kız öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları ($n=959$) $\bar{X} = 3,61 \pm 0,68$; erkek öğrencilerin tutum ortalamaları ($n=1062$) $\bar{X} = 3,84 \pm 0,67$ ’dir. t-testi sonucu 7.59’dir. Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir.

4.3 Ortaöğretim Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için ortaöğretim öğrencilerinin yaş düzeylerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4.3

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Yaş \ İstatistik	N	$\bar{X}$	S
15 yaş ve altı	510	3,72	0,68
16-17 yaş	1280	3,74	0,69
18 yaş ve üzeri	231	3,72	0,69

Tablo 4.3 incelendiğinde öğrencilerin yaş düzeyine göre tutum puanları ortalamaları 15 yaş ve altı (n=510) için $\bar{X}=3,72\pm0,68$; 16–17 yaş (n=1280) için $\bar{X}=3,74\pm0,69$ ve 18 yaş ve üzeri (n=231) için $\bar{X}=3,72\pm0,69$ arasında değişmektedir. 16–17 yaş öğrencilerinin tutum puanı ortalamasının diğer yaş değişkenlerine göre çok az da olsa yüksek çıktığı ve 15 yaş ve altı ile 18 yaş ve üzeri öğrencilerin tutum puanları ortalamalarının birbirine eşit çıktığı gözlenmiştir.

Öğrenci tutumlarının yaş düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına tek yönlü varyans analiziyle bakılmıştır ve Tablo 4.3.1'de verilmiştir.

Tablo 4.3.1

**Öğrencilerin Yaşlarına Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları
Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları**

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	0,125	2	0,063	0,13	0,875
Gruplar İçi	948,925	2018	0,470		
Toplam	949,051	2020			

* $P > 0,05$

Tablo 4.3.1’de görüldüğü üzere; F değeri 0,13 bulunmuştur. Bu sonuca göre ortaöğretim öğrencilerinin yaş düzeylerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.4 Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Okul Türüne Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının okul türlerine göre farklılaşmadığına bakılmış ve öğrencilerin aldıkları tutum puanları ortalamaları bağımsız örneklem grupları için kullanılan t-testi ile karşılaştırılmıştır ve bulgular Tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4

Öğrencilerin Okul Türüne Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonucu

İstatistik	n	$\bar{X}$	S	t	P
Cinsiyet					
Meslek Lisesi	517	3,71	0,64	-,86	0,390
Genel Lise, Fen Lisesi, Anadolu ve Anadolu Öğretmen Lisesi	1498	3,74	0,70		

P < 0.05

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere, meslek lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları (n=517) $\bar{X}=3,71\pm0,64$; genel lise, fen lisesi, anadolu ve anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin tutum puanı ortalamasını (n=1498) $\bar{X}=3,74\pm0,70$ ’dir. t-testi sonucu -,86’dir. Ortaöğretim öğrencilerinin okul türüne göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir.

4.5. Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için öğrencilerinin sınıf düzeyine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Okuduğu Sınıf \ İstatistik	N	$\bar{X}$	S
Lise 1	814	3,75	0,70
Lise 2	596	3,69	0,67
Lise 3	611	3,74	0,68

Tablo 4.5 incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyine göre tutum puanları ortalamaları lise birinci sınıf öğrencilerinde (n=814) $\bar{X}=3,75\pm0,70$ lise ikinci sınıf öğrencilerinde (n=596) $\bar{X}=3,69\pm0,67$ ve lise üçüncü sınıf öğrencilerinde (n=611) $\bar{X}=3,74\pm0,68$ arasında değişmektedir. Lise ikinci sınıf öğrencilerinin tutum puanı ortalamasının diğer sınıflara göre düşük çıktığı, lise birinci sınıf öğrencilerinin tutum puanları ortalamaları ve lise üçüncü sınıf tutum puanları ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

Öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre Beden Eğitimi ve Spora ilişkin tutum puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonucu Tablo 4.5.1'de verilmiştir.

Tablo 4.5.1

**Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Sınıf Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora
İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi
Sonuçları**

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1,513	2	0,756	1,61	0,200
Gruplar İçi	947,538	2018	0,470		
Toplam	949,051	2020			

* $P > 0,05$

Tablo 4.5.1’de görüldüğü üzere; F değeri 1,61 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4.6 Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Başarı Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için öğrencilerin okul başarı düzeyine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6

Öğrencilerin Okul Başarı Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İstatistik Başarı durumu	N	$\bar{X}$	S
Çok iyi	152	3,80	0,78
İyi	922	3,75	0,70
Orta	848	3,73	0,65
Zayıf	83	3,50	0,63
Çok zayıf	16	3,08	0,85

Tablo 4.6 incelendiğinde öğrencilerin okul başarı düzeylerine göre tutum puanları ortalamaları çok iyi (n=152) $\bar{X}=3,80\pm0,78$ iyi (n=922) $\bar{X}=3,75\pm0,70$ orta (n=848) $\bar{X}=3,73\pm0,65$ zayıf (n=83) $\bar{X}=3,50\pm0,63$ ve çok zayıf (n=16) $\bar{X}=3,08\pm0,85$ arasında değişmektedir. Öğrencilerinin tutum puanları ortalamaları incelendiğinde, okullarındaki genel başarıları düştükçe tutum puanları ortalamalarının da düştüğü görülmüştür.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puan ortalamalarının okul başarı düzeylerine göre varyansların homojenliğine yönelik bulgular tablo 4.6.1’de verilmiştir.

Tablo 4.6.1

**Öğrencilerin Okul Başarı Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin
Varyansların Homojenliği Test Sonucu**

İstatistik	Sd1	Sd2	P
Genel Tutum			
3,015	4	2016	0.017*

*P < 0.05

Tablo 4.6.1’de görüldüğü üzere; İstatistiksel olarak gruplar arası varyanslar homojen görülmemiştir (P < 0.05). Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puan ortalamalarının okul başarı düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik tek yönlü varyans analizi Tablo 4.6.2’de verilmiştir.

Tablo 4.6.2

**Öğrencilerin Okul Başarı Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin
Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları**

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	12,185	4	3,046	6,56	0,000*
Gruplar İçi	936,866	2016	0,465		
Toplam	949,051	2020			

*P < 0.05

Tablo 4.6.2’de görüldüğü üzere; gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin varyans analizi sonucunda F değeri 6,56 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre lise öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları okuldaki başarı durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

Gruplar arasındaki farkın hangi değişkenlerden kaynaklandığını tespit için ve gruplar arası varyanslar homojen olmadığı için Dunnett T3 Çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.3.’de verilmiştir.

Tablo 4.6.3

Öğrencilerin Okul Başarı Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik

Dunnett T3 Çoklu karşılaştırma Sonuçları

(I) Okulunuzdaki Başarı Durumunuz Nedir?	(J) Okulunuzdaki Başarı Durumunuz Nedir?	Ortalama Fark (I-J)	Standart Sapma	P
çok iyi	İyi	0,050	0,067	0,998
	Orta	0,065	0,067	0,982
	Zayıf	0,301	0,093	0,015*
	çok zayıf	0,714	0,221	0,043 *
İyi	çok iyi	-0,050	0,067	0,998
	Orta	0,014	0,032	1,000
	Zayıf	0,251	0,073	0,008*
	çok zayıf	0,664	0,213	0,062
Orta	çok iyi	-0,065	0,067	0,982
	İyi	-0,014	0,032	1,000
	Zayıf	0,236	0,073	0,015*
	çok zayıf	0,649	0,213	0,070
Zayıf	çok iyi	-0,301	0,093	0,015 *
	İyi	-0,251	0,073	0,008 *
	Orta	-0,236	0,072	0,015*
	çok zayıf	0,413	0,223	0,514
çok zayıf	çok iyi	-0,714	0,221	0,043 *
	İyi	-0,664	0,213	0,062
	Orta	-0,649	0,213	0,070
	Zayıf	-0,413	0,223	0,514

* $P < 0.05$

Tablo 4.6.2 incelendiğinde farkın başarı durumu çok iyi ile zayıf-çok zayıf arasında, iyi ile zayıf arasında, orta ile zayıf arasında olanlardan kaynaklandığı görülmektedir.

4.7 Ortaöğretim Öğrencilerinin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için öğrencilerinin annelerinin öğrenim durumuna göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7

Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spor İlişkin Tutum Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İstatistik	n	$\bar{X}$	S
Annenin Öğrenim Durumu			
Okur-Yazar	155	3,78	0,64
İlkokul veya ilköğretim mezunu	1490	3,73	0,68
Lise mezunu	308	3,73	0,72
Yüksekokul ve üzeri	68	3,62	0,85

Tablo 4.7 incelendiğinde öğrencilerin annelerinin öğrenim durumu göre tutum puanları ortalamaları okur-yazar (n=155) $\bar{X}=3,78\pm0,64$ ilkokul veya ilköğretim mezunu (n=1490) $\bar{X}=3,73\pm0,68$ lise mezunu (n=308) $\bar{X}=3,73\pm0,72$ ve yüksekokul ve üzeri (n=68) $\bar{X}=3,62\pm0,85$ arasında değişmektedir. Öğrencilerinin tutum puanları ortalamaları incelendiğinde en düşük tutum puanı ortalamasının annelerinin öğrenim durumu yüksekokul ve üzeri olanlar; en yüksek tutum puanı ortalamasının ise annelerinin öğrenim durumu okur-yazarlar olduğu gözlenmektedir. Annelerinin öğrenim durumu ilkokul veya ilköğretim mezunu ve lise mezunu öğrencilerin tutum puanları ortalamalarının eşit olduğu görülmektedir. Öğrencilerin annelerin eğitim durumu yükseldikçe tutum puanları ortalamalarının azaldığı gözlenmiştir.

Öğrencilerin annelerin öğrenim durumuna göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ortalamaları arasındaki farka yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.7.1’de verilmiştir.

Tablo 4.7.1

**Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora
İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi
Sonuçları**

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	1,268	3	0,423	0,90	0,441
Gruplar İçi	947,783	2017	0,470		
Toplam	949,051	2020			

* $P > 0.05$

Tablo 4.7.1’de görüldüğü üzere; F değeri 0.90’dır. Bu sonuca göre ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları annelerinin öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.8 Ortaöğretim Öğrencilerinin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8

Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spor ilişkili Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Babanın Öğrenim Durumu	n	$\bar{X}$	S
Okur-Yazar	82	3,73	0,64
İlkokul veya ilköğretim mezunu	1073	3,74	0,63
Lise mezunu	600	3,74	0,74
Yüksekokul ve üzeri	266	3,65	0,79

Tablo 4.8 incelendiğinde öğrencilerin babalarının öğrenim durumu göre tutum puanları ortalamaları okur-yazar (n=82) $\bar{X}=3,73\pm0,64$ ilkokul veya ilköğretim mezunu (n=1073) $\bar{X}=3,74\pm0,63$ lise mezunu (n=600) $\bar{X}=3,74\pm0,74$ ve yüksekokul ve üzeri (n=266) $\bar{X}=3,65\pm0,79$ arasında değişmektedir. Öğrencilerinin tutum puanları ortalamaları incelendiğinde en düşük tutum puanı ortalamasının babalarının öğrenim durumu yüksekokul ve üzeri olanlarda olduğu; babalarının öğrenim durumu lise mezunu ve ilkokul-ilköğretim mezunu olanların tutum puanları ortalamalarının birbirine eşit ve en yüksek olarak çıktığı gözlenmiştir.

Babalarının öğrenim durumu açısından öğrencilerin beden eğitimi ve spora tutum ortalamaları arasında fark olup olmadığına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.8.1’de verilmiştir.

Tablo 4.8.1

**Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora
Tutum Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları**

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	2,040	3	0,680	1,45	0,227
Gruplar İçi	947,011	2017	0,470		
Toplam	949,051	2020			

* $P > 0.05$

Tablo 4.8.1’de görüldüğü üzere; F Değeri 1,45’dir. Bu sonuca göre öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları babanın öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür.

4.9 Ortaöğretim Öğrencilerinin Annelerinin Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için Ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin mesleğine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları Tablo 4,9'da verilmiştir.

Tablo 4.9

Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İstatistik	N	$\bar{X}$	S
Annenin Mesleği			
Ev hanımı	1841	3,74	0,68
Serbest meslek	77	3,63	0,63
İşçi, memur	103	3,56	0,84

Tablo 4.9 incelendiğinde öğrencilerin annelerinin mesleğine göre tutum puanları ortalamaları ev hanımı (n=1841) $\bar{X}=3,74\pm0,68$ Serbest meslek (n=77) kişi $\bar{X}=3,63\pm0,63$ işçi, memur (n=103) kişi $\bar{X}=3,56\pm0,84$ arasında değişmektedir. Öğrencilerinin tutum puanları ortalamaları incelendiğinde en düşük tutum puanı ortalamasının annelerinin mesleği işçi, memur olanların; en yüksek tutum puanı ortalamasının ise annelerinin mesleği ev hanımı olanlar olduğu görülmektedir.

Annenin mesleği açısından beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları arasında farkın olup olmadığına tek yönlü varyans analizi sonuçları tablo 4.9.1'de verilmiştir.

Tablo 4.9.1

Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanlarına Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	3,917	2	1,959	4,18	0,015*
Gruplar İçi	945,133	2018	0,468		
Toplam	949,051	2020			

*P < 0.05

Tablo 4.9.1’de görüldüğü üzere; F Değeri 4,18’dir. Bu sonuca göre öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ortalamaları annenin mesleğine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre hangi değişkenler arasında fark olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmış ve Tablo 4.9.2’de verilmiştir.

Tablo 4.9.2

Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Scheffe Testi Sonuçları

Annenizin mesleği nedir? (I)	Annenizin mesleği nedir? (J)	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	P
Ev hanımı	Serbest meslek	0,110	0,080	0,388
	İşçi,memur	0,180	0,069	0,034*
Serbest meslek	Ev hanımı	-0,110	0,080	0,388
	İşçi, memur	0,071	0,103	0,790
İşçi, Memur	Ev hanımı	-0,180	0,069	0,034*
	Serbest meslek	-0,071	0,103	0,790

*P < 0.05

Tablo 4.9.2 incelendiğinde annenin ev hanımı olması ile işçi, memur olması arasında anlamlı farklılık gözlenmektedir. Diğer değişkenlerde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

4.10 Ortaöğretim Öğrencilerinin Babalarının Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için ortaöğretim öğrencilerinin babalarının mesleğine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ortalamaları Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4.10

Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Babanın Mesleği \ İstatistik	N	$\bar{X}$	S
Çalışmıyor	187	3,61	0,64
Serbest meslek	879	3,74	0,67
İşçi, memur	955	3,75	0,70

Tablo 4.10 incelendiğinde öğrencilerin babalarının mesleğine göre tutum puanları ortalamaları çalışmıyor (n=187) $\bar{X}=3,61\pm0,64$ Serbest meslek (n=879) $\bar{X}=3,74\pm0,67$ ve işçi, memur (n=955) $\bar{X}=3,75\pm0,70$ arasında değişmektedir. Öğrencilerinin tutum puanları ortalamaları incelendiğinde en düşük tutum puanı ortalamasının babaları çalışmıyor olanların; bunu babasının mesleği serbest meslek olanlar takip etmekte ve en yüksek tutum puanı ortalamasının ise babalarının işçi, memur olanlar olduğu gözlenmektedir. Babalarının mesleği işçi, memur olanlar ile serbest meslek olanların tutum puanları ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin babalarının mesleğine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum Puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.10.1'de verilmiştir.

Tablo 4.10.1

**Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin
Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Varyans Analizi Sonuçları**

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	2,996	2	1,498	3,19	0,041*
Gruplar İçi	946,055	2018	0,469		
Toplam	949,051	2020			

*P < 0 .05

Tablo 4.10.1’de görüldüğü üzere; F Değeri 3,19’dur. Bu sonuca göre öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında babanın mesleğine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir.

Öğrencilerin babalarının mesleğine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puan ortalamalarının hangi değişkenler arasında fark olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmış ve Tablo 4.10.2’de verilmiştir.

Tablo 4.10.2

**Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin
Tutum Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik**

Scheffe Testi Sonuçları

Babanızın mesleği nedir? (I)	Babanızın mesleği nedir? (J)	Ortalama Fark (I-J)	Standart	P
Çalışmıyor	Serbest meslek İşçi, memur	-0,126	0,055	0,073
		-0,137	0,055	0,044*
Serbest meslek	Çalışmıyor İşçi, memur	0,126	0,055	0,073
		-0,011	0,032	0,945
İşçi, Memur	Çalışmıyor Serbest meslek	0,137	0,055	0,044*
		0,011	0,032	0,945

*P < 0. 05

Tablo 4.10.2 incelendiğinde babanın çalışmıyor olması ile işçi, memur olması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Diğer değişkenlerde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

4.11 Ortaöğretim Öğrencilerinin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11

Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Ailenin aylık geliri \ İstatistik	n	$\bar{X}$	S
0-350 YTL	523	3,74	0,65
351-700 YTL	707	3,71	0,68
701-1050 YTL	537	3,78	0,69
1051-1400 YTL	184	3,63	0,77
1401 YTL ve üzeri	70	3,73	0,77

Tablo 4.11 incelendiğinde öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre tutum puanları ortalamaları geliri 0–350 YTL arasında olanlarda ($n=523$) $\bar{X}=3,74\pm0,65$; geliri 351–700 YTL arasında olanlarda ($n=707$) $\bar{X}=3,71\pm0,68$ geliri 701–1050 YTL arasında olanlarda ($n=537$) $\bar{X}=3,78\pm0,69$ geliri 1051–1400 YTL arasında olanlarda ($n=184$) $\bar{X}=3,63\pm0,77$ ve geliri 1401 YTL üzeri olanlarda ($n=70$) $\bar{X}=3,73\pm0,77$ arasında değişmektedir. Öğrencilerinin tutum puanları ortalamaları incelendiğinde en düşük tutum puanı ortalamasının 1051–1400 YTL arasında gelire sahip olanlar; en yüksek tutum puanı ortalamasının ise 701–1050 YTL arasında gelire sahip olanlar olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arsında farkın olup olmadığına yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.11.1’de verilmiştir.

Tablo 4.11.1

**Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Geliri Düzeylerine Göre Beden Eğitimi ve Spora
İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi
Sonuçları**

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	3,853	4	0,963	2,05	0,084
Gruplar İçi	945,198	2016	0,469		
Toplam	949,051	2020			

* $P > 0.05$

Tablo 4.11.1’te görüldüğü üzere; F Değeri 2.05’tir. Bu sonuca göre; öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ailenin aylık gelirine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.12 Ortaöğretim Öğrencilerinin Yaşadıkları Yere Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için öğrencilerinin yaşadıkları yere göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12

Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İstatistik Yaşadığı Yer	N	$\bar{X}$	S
İl	1168	3,71	0,70
İlçe-Kasaba	641	3,78	0,67
Köy	212	3,66	0,61

Tablo 4.12 incelendiğinde öğrencilerin yaşadıkları yere göre tutum puanları ortalamaları ilde ikamet edenlerde (n=1168) $\bar{X}=3,71\pm0,70$ ilçe-kasabada ikamet edenlerde (n=641) $\bar{X}=3,78\pm0,67$ köyde ikamet edenlerde (n=212) $\bar{X}=3,66\pm0,61$ arasında değişmektedir. Öğrencilerinin tutum puanları ortalamaları incelendiğinde en düşük tutum puanı ortalamasının köyde ikamet edenler olduğu bunu ilde ikamet edenlerin izlediği ve en yüksek tutum puanı ortalamasının ise ilçe-kasabada ikamet edenler olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yaşadıkları yere göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları arasında fark olup olmadığına yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.12.1’de verilmiştir.

Tablo 4.12.1

Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	3,064	2	1,532	3,27	0,038*
Gruplar İçi	945,987	2018	0,469		
Toplam	949,051	2020			

* $P < 0.05$

Tablo 4.12.1’de görüldüğü üzere; F Değeri 3,27’dir. Bu sonuca göre öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları yaşadıkları yere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

Öğrencilerin yaşadıkları yere göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puan ortalamalarına yönelik farkın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmış ve tablo 4.12.2’de verilmiştir.

Tablo 4.12.2

Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Scheffe Testi Sonuçları

Yaşadığınız yer? (I)	Yaşadığınız yer? (J)	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	P
İl	ilçe - kasaba	-0,067	0,034	0,134
	köy	0,055	0,051	0,562
ilçe - kasaba	il	0,067	0,034	0,134
	köy	0,122	0,054	0,079
Köy	il	-0,055	0,051	0,562
	ilçe - kasaba	-0,122	0,054	0,079

* $P > 0.05$

Tablo 4.12.2 incelendiğinde bütün değişkenlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

4.13 Ortaöğretim Öğrencilerinin Ailesinde Spor Yapanın Olması Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora Yönelik Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının ailesinde spor yapanın olmasına göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmış ve öğrencilerin aldıkları tutum puanları ortalamaları bağımsız örneklem grupları için kullanılan t-testi ile karşılaştırılmıştır ve bulgular tablo 4.13'te verilmiştir.

Tablo 4.13

Öğrencilerin Ailelerinde Spor Yapanın Olmasına Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonucu

İstatistik	n	$\bar{X}$	S	t	P
Ailede spor yapan var mı?					
Evet	760	3,90	0,700	8,56	0,000*
Hayır	1261	3,63	0,657		

*P < 0.05

Tablo 4.13'te görüldüğü üzere, öğrencilerin tutum puanı ortalamaları ailesinde spor yapanlarda (n=760) $\bar{X}=3.90\pm0,70$ spor yapmayanlarda (n=1261) $\bar{X}=3.63\pm0,65$; spor yapan öğrenci aileleri ve spor yapmayan öğrenci ailelerine göre t-testi sonucu 8.56 bulunmuştur. Bu sonuca göre, öğrencilerinin ailesinde spor yapanın olup olmamasına göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür.

4.14 Ortaöğretim Öğrencilerinin Ailelerinin Spor Yapmalarına İzin Vermeleri Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için öğrencilerinin ailesinin spor yapmalarına izin vermeleri durumuna göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ortalamaları Tablo 4.14’te verilmiştir.

Tablo 4.14

Öğrencilerin Ailesinin Spor Yapmalarına İzin Vermelerine Göre Beden Eğitimi ve Spora ilişkin Tutum Puanları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İstatistik	n	$\bar{X}$	S
Ailen izin veriyor mu?			
Evet	1458	3,79	0,68
Kısmen	487	3,60	0,63
Hayır	76	3,33	0,79

Tablo 4.14 incelendiğinde öğrencilerin, ailelerin spor yapmalarına izin vermelerine göre tutum puanları ortalamaları evet izin veriyor (n=1458) $\bar{X}=3,79\pm0,68$; kısmen izin veriyor (n=487) $\bar{X}=3,60\pm0,63$ ve hayır izin vermiyor (n=76) kişi $\bar{X}=3,33\pm0,79$ arasında değişmektedir. Öğrencilerinin tutum puanları ortalamaları incelendiğinde en düşük tutum puanı ortalaması ailesi izin vermeyenler; bunu kısmen izin verenler takip etmekte ve en yüksek tutum puanı ortalamasının ise ailesi spor yapmasına izin verenler olduğu görülmüştür.

Ailesinin spor yapmalarına izin vermeleri ile beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamalarına arasındaki farka Yönelik tek yönlü varyans analizi sonucu Tablo 4.14.1’de verilmiştir.

Tablo 4.14.1

Öğrencilerin Ailelerinin Spor Yapmaya İzin Vermesi Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanlarına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	26,880	2	13,440 0,457	29,41	0,000*
Gruplar İçi	922,170	2018			
Toplam	949,051	2020			

*P < .05

Tablo 4.14.1’de görüldüğü üzere; F Değeri 29.41 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ailelerin spor yapmaya izin vermesi durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

Değişkenler arasında anlamlı farkın hangi değişkenler arasında olduğunu gösteren Scheffe testi sonuçları da Tablo 4.14.2’de verilmiştir.

Tablo 4.14.2

Öğrencilerin Ailelerinin Spor Yapmaya İzin Vermesi Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Scheffe Testi Sonuçları

(I) Aileniz spor izin yapmanıza veriyor mu?	(J) Aileniz spor izin yapmanıza veriyor mu?	Ortalama Fark (I-J)	Standart Sapma	P
Evet	Kısmen	,196	,035	,000*
	Hayır	,468	,080	,000*
Kısmen	Evet	-,196	,035	,000*
	Hayır	,271	,083	,005*
Hayır	Evet	-,468	,080	,000*
	Kısmen	-,271	,083	,005*

* P<.05

Tablo 4.14.2 incelendiğinde yapılan çoklu karşılaştırma testine göre; bütün değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

4.15 Ortaöğretim Öğrencilerinin Sakatlanma, Rahatsızlık Geçirmiş Olmalarına Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları

Bu alt probleme cevap alabilmek için öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları sakatlanma, rahatsızlık vb. geçirmiş olmalarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmış ve öğrencilerin aldıkları tutum puanların ortalamaları bağımsız örneklem grupları için kullanılan t-testi ile karşılaştırılmıştır ve bulgular Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15

Öğrencilerinin Sakatlanma, Rahatsızlık vb. Geçirmiş Olmalarına Göre Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Puanları Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonucu

İstatistik	n	$\bar{X}$	S	t	P
Sakatlanma Rahatsızlık vb. geçirdiniz mi?					
Evet	327	3,70	0,73	-0,83	0,407
Hayır	1694	3,74	0,68		

* $P > 0,05$

Tablo 4.15'te görüldüğü üzere, öğrencilerden sakatlanma rahatsızlık vb. geçirmiş olanlar $n=327$ kişi $\bar{X}=3.70\pm 0,73$, sakatlanma rahatsızlık vb. geçirmemiş olanlar $n=1694$ kişi $\bar{X}=3.74\pm 0,68$ 'dir. Buna göre sakatlanma rahatsızlık vb. geçirmemiş olan öğrencilerin tutum puanı ortalamaları, sakatlanma rahatsızlık vb. geçirmiş olanlara göre yüksektir. Yapılan t-testi sonucu -0,83 bulunmuştur. Buna göre; öğrencilerinin sakatlanma, rahatsızlık vb. geçirmiş olmalarına göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir.

5. TARTIŞMA ve YORUM

Araştırma bulgularına göre birinci alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; öğrencilerin tutum puanları ortalamaları genel olarak pozitif (olumlu) düzeyde olduğu söylenebilir. Buradan da ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının olumludur sonucuna varılabilir.

Güllü ve Korucu (2005)'nin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi derslerine ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırma sonuçlarında, öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının genel olarak olumlu olduğu ifade edilmiştir.

Erkmen ve arkadaşları (2006) özel ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre beden eğitim dersi hakkındaki tutumlarını belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada, özel ilköğretim okullarında uygulanan beden eğitimi ve spor derslerinin öğrenciler açısından önemli ve öğrencilerin bu derse karşı tutum ve görüşlerinin olumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Subramaniam and Silverman (2007) öğrencilerin beden eğitimine ilişkin tutumları konulu araştırmalarında genel olarak öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumlarını araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumlarının pozitif olduğu gözlenmiştir. Bu araştırma sonuçları bizim bulgularımız ile benzer olup araştırmamızı desteklemektedir. Öğrencilerin genel olarak beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının pozitif çıkmasının onların derse istekli olmalarından ve sporda başarılı olmanın tatmin ediciliğinden kaynaklandığını düşünmekteyiz. Coleman (1974) tarafından yapılan bir araştırmaya göre; liseli öğrenciler arasında sporda başarılı olmanın, diğer zihinsel başarılarından çok daha önemli olduğu kaydedilmektedir. Demokratik bir ortamda yapılan sporun öğrencileri

başarılı olmaya yönelttiği açıklanmaktadır. Ayrıca sporun öğrencileri motive edici bir fonksiyonunun olduğu ve öğrencilerin okula karşı bağlılıklarını arttırdığı gözlenmiştir. Bu araştırma sonucu bizim düşüncemizi desteklemektedir. Beden eğitimi ve sporun sağlıklı yaşam, beden bütünü olarak eğitilmesi konularında giderek artan görüşün de öğrenci tutumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre ikinci alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamalarının kız öğrencilerin tutum puanları ortalamalarından daha yüksek değerler gösterdiği görülmüştür. Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buradan da erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları daha yüksektir sonucuna varılabilir.

Chung ve Phillips (2002)'in beden eğitimine olan tutum ve boş zaman egzersizi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmaya Amerika ve Tayvan'dan 451 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucuna göre; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla boş zaman egzersiz tutum değerlerine sahip olduğu gözlenmiştir. Boş zaman egzersizine yönelik erkek öğrencilerin kız öğrencilerden yüksek tutum değerlerine sahip olmaları; beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda da erkek öğrencilerin daha yüksek tutum puan ortalamalarına sahip olması ile ilişkili olduğu düşünülebilir.

Demirhan ve Koca (2004) yaptıkları çalışmada cinsiyet ve spora katılım açısından lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını ölçmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; kız ve erkek öğrencilerin tutumları karşılaştırıldığında erkek öğrencilerin tutum puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Koca ve arkadaşları (2005)'nin lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine ve beden eğitimi sınıf tercihlerine ilişkin tutumlarını belirlemek için yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre; beden eğitiminin birlikte işlendiği okullardaki erkek öğrencilerin tutumlarının daha olumlu olduğu gözlenmiştir.

Hünük (2006)'ün Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sınıf, öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve spora aktif katılımları açısından karşılaştırıldığı araştırma sonuçlarına göre; cinsiyete göre öğrencilerin tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin olumlu tutum gösterdikleri ve erkek öğrencilerin tutum ortalamalarının bütün sınıf düzeyinde kızlara göre yüksek olduğu gözlenmiştir.

Altay ve Özdemir (2006) Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim 1. kademesinde öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını karşılaştırdıkları araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin tutum ortalamalarında cinsiyete göre anlamlı fark gözlenmiştir.

Yukarıda saymış olduğumuz araştırma sonuçları bizim bulgularımızla benzer olup araştırmamızı desteklemektedir. Erkeklerin kızlara göre tutum değerlerinin daha yüksek çıkması sosyo-kültürel nedenlerden kaynaklı olduğu söylenebilir. Bu düşüncemizi destekleyen bazı çalışmalar; Koca ve Aşçı (2006) Türk gençlerinin kendini gösterme ilgisini, beden eğitimi sınıflarının cinsiyet durumlarını göz önünde bulundurarak incelemek ve Türk gençlerinin bu ilgiye dayalı beden eğitimi ve beden eğitimi sınıf tercihlerini araştırma sonuçlarına göre kendini gösterme ilgisi olan kızlar karma olmayan beden eğitimi sınıflarını tercih etmişlerdir. Yine Üzüm ve Mirzeoğlu (2003) bazı bölgelerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ve spor adamların en çok şikâyet ettiği konunun başında, çalıştıkları yöre insanların spora gereken önemi vermedikleri ve özellikle bayanların günah olduğu gerekçesi ile sportif faaliyetlere katılamadığını vurgulamışlardır.

Gary ve David (1991)'nın çocukların aktiviteye ilişkin tutumlarını ve beden eğitimi algılarını tespit etmeye yönelik araştırmalarına 291 ortaöğretim ve 316 ilköğretim öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucuna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha pozitif beden eğitime yönelik tutumlarının olduğu gözlenmiştir. Bu araştırma bizim bulgularımız ile benzerlik göstermemektedir. Bunun nedeninin ülkeler arasındaki kültür farklılığı, beden eğitime olan yaklaşım ve öğretim programlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca ilköğretim ve ortaöğretim

öğrencilerinin araştırmaya birlikte katılmış olmaları, bizim bulgularımızla örtüşmeme nedeni olabilir.

Araştırma bulgularına göre üçüncü alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin yaş düzeylerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; öğrencilerin yaş düzeylerine göre tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmemiştir. Buradan da öğrencilerin yaş düzeyleri, beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda belirleyici bir etken değildir sonucu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre dördüncü alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; öğrencilerin meslek lisesinde öğrenim görmeleri ile diğer liselerde (anadolu, anadolu öğretmen, fen ve genel lise) öğrenim görmelerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak fark olmadığı görülmüştür. Buradan da öğrencinin öğrenim gördüğü okul türü beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda belirleyici bir etken değildir sonucu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre beşinci alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; öğrencilerin tutum puanları okuduğu sınıf düzeylerine göre farklılık göstermemektedir. Buradan da öğrencilerin öğrenim görmüş olduğu sınıf düzeyi, beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda belirleyici bir etken değildir sonucu söylenebilir.

Sonuçlar ile ilgili olarak öğrencilerin öğrenim görmüş olduğu sınıf düzeyine göre beden eğitimi ve spora tutumlarına ilişkin yapılan çalışmaların bir kısmı şu şekildedir. Altay ve Özdemir (2006)'ın araştırma sonuçlarına göre; Öğrenci tutum puan ortalamalarında sınıf düzeylerine göre anlamlı fark bulunmuştur. Hünük (2006)'ün araştırma sonuçlarına göre; ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir. Öğrencilerin tutum puanları ortalamalarını sınıf seviyesi yükseldikçe düştüğü gözlenmiştir. Subramaniam and Silverman (2007)'in araştırma sonuçlarına göre de ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyine göre tutum ortalamaları ters orantılı çıkmıştır. Bu araştırma sonuçları ise

bizim bulgularımızdan farklıdır. Bu araştırmaların bizim bulgularımız ile örtüşmeme nedeninin farklı eğitim-öğretim kademesindeki öğrenciler ile yapılmış olmasından kaynaklandığını düşünülebilir. Farklı eğitim kademelerinde öğrenciler farklı gelişim dönemleri içinde bulunmalarından dolayı beklenti, istek ve eğilimlerinin de farklılaşabileceği düşünülebilir. Bu nedenledir ki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında farklılık olabilir.

Araştırma bulgularına göre altıncı alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin okulundaki okul başarı düzeyine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; öğrencilerin tutum puanları ortalamalarının, okullarındaki genel başarıları düştükçe tutum puanları ortalamalarının da düştüğü görülmüştür. Yani başarı durumları ile tutum ortalamaları doğru orantılı olarak farklılık gösterdiği söylenebilir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında okul başarı durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür. Buradan da öğrencinin okul başarı düzeyi, beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda belirleyici bir etkidir sonucu söylenebilir. Bu araştırma sonucu eğitim-öğretimde gözlemlediğimiz, akademik başarısı düşük öğrencilerin beden eğitimi dersine yüksek tutum gösterdiği düşüncesinden farklı sonuçlar göstermiştir. Bunun nedeninin ailelerin ve toplumun, değişen beden eğitimi ve spor anlayışından kaynaklı olduğu söylenebilir. Öztürk (1998) halen spor aktivitelerinin çocuğunun derslerdeki başarısını engellediğini düşünen aileler bulunmakla birlikte çok sayıda aile de belli bir ücret ödemeyi göze alarak çocuklarını sporla ilgili kurslara kayıt ettirdiklerini ifade etmektedir. Bu nedenledir ki gelişen, değişen beden eğitimi ve spor anlayışı içinde akademik başarısı yüksek öğrencilerimizin tutumlarının da yükseldiğini söyleyebiliriz. Çok düşük başarıya sahip öğrencilerimizin de akademik derslerdeki kötü sonuçlarına bağlı olarak genel bir isteksizlik ve ümitsizlik psikolojisi ile tutumlarının başarılı öğrencilere göre düşük çıktığı düşünülebilir.

Araştırma bulgularına göre yedinci alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin öğrenim durumuna göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; en düşük tutum puanı ortalamasının annelerinin öğrenim durumu yüksek okul ve üzeri olanlar; en yüksek tutum puanı ortalamasının ise annelerinin öğrenim durumu okur-yazar olanlar olduğu gözlenmektedir. Annelerinin

öğrenim durumu ilkokul veya ilköğretim mezunu ve lise mezunu öğrencilerin tutum ortalamalarının eşit olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin annelerin eğitim durumu yükseldikçe öğrenci tutum puan ortalamaları azaldığı görülmüştür. Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında annenin öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Buradan da öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında annesinin öğrenim durumu belirleyici bir etken değildir sonucu söylenebilir.

Bulgu ve Akcan (2003) 15–19 yaş grubundaki öğrencilerin spora katılımları ile anne öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bu araştırma sonucu bizim bulgularımızdan farklıdır. Bunun nedeni araştırmanın salt beden eğitimi ve spor dersi olarak değil sadece spora katılım olarak araştırılmasından kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Annenin öğrenimine göre öğrencilerin beden eğitimi ve spora tutumlarında her ne kadar istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamış ise de öğrencilerin annelerinin okur-yazar değişkeninden, yüksek okul ve üzeri değişkenine göre tutumlarında düşüş gözlenmektedir.

Araştırma bulgularına göre sekizinci alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin babalarının öğrenim durumuna göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; öğrencilerin en düşük tutum puanı ortalamasının babalarının öğrenim durumu yüksekokul ve üzeri olanlar olduğu gözlenmiştir. Bunu babalarının öğrenim durumu okur-yazar olanlar izlemekte ve babalarının öğrenim durumu lise mezunu, ilkokul veya ilköğretim mezunu olanların tutum puanı ortalamalarının en yüksek olarak çıktığı gözlenmektedir. Değişkenler arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi sonucu ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında babanın öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak farklılık gözlenmemiştir. Buradan da öğrencilerin babasının öğrenim durumu beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda belirleyici bir etken değildir sonucu söylenebilir. Araştırmamızda istatistiksel olarak anlamlı fark çıkmamış olsa da öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre tutum ortalamaları incelendiğinde; babalarının öğrenim durumu okur-yazar olan öğrencilerin tutum değerleri, babalarının öğrenim durumu yüksekokul ve üzeri olan öğrencilerden yüksek çıktığı

gözlenmektedir. Araştırmamızın yedi ve sekizinci alt probleminin bulguları karşılaştırıldığında anne ve babanın öğrenim durumu yüksek okul ve üzeri olan öğrencilerin tutum ortalamaları en düşük çıktığı gözlenmiştir. Bunun nedeninin; toplumumuzda ebeveynlerin (anne-baba) eğitim seviyesi yüksek olanların çocuklarının da eğitim seviyelerinin yüksek olmasını istemelerinden; dolayısı ile beden eğitimi ve spor etkinlikleri yerine genel kültür, genel yetenek derslerine ağırlık vermelerine ve hatta bunun için özel olarak dersanelere gitmelerini istemelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Bunu destekleyici olarak; Demirhan (2005) birçok ülkede ve özellikle ülkemizde, beden eğitimi etkinliklerinin, beklentilere yeterince cevap vermemesini ve yaygın destek görmemesinden dolayı yıpranmasının nedenlerinden biri olarak öğrenci ve velilerin isteksiz davranmalarının LGS ve ÖSS için harcanan olağanüstü çaba olarak değerlendirmektedir.

Araştırma bulgularına göre dokuzuncu alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin mesleğine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; öğrencilerin en düşük tutum puanı ortalamasının annelerinin mesleği işçi, memur olanların; en yüksek tutum puanı ortalamasının ise annelerinin mesleği ev hanımı olanlar olduğu gözlenmektedir. Değişkenler arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi sonucu ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında annenin mesleğine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür. Annenin mesleğine ilişkin hangi değişkenler arasında fark olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testine göre öğrenci annelerinin mesleği ev hanımı olması ile işçi, memur olması değişkenleri arasında anlamlı fark gözlenmiştir. Öğrencilerin annelerinin mesleği işçi memur ile serbest meslek olması değişkenleri arasında ve ev hanımı olması ile serbest meslek olmaları değişkenleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Buradan da öğrencilerin annelerinin bazı meslek grupları beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında belirleyici bir etkidir sonucu söylenebilir. Bu alt problemimize, ortaöğretim öğrencilerinin babalarının mesleğine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları alt problemimizde karşılaştırmalı olarak değineceğiz.

Araştırma bulgularına göre onuncu alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin babalarının mesleğine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları

incelendiğinde; öğrencilerin tutum puan ortalamaları incelendiğinde en düşük tutum puanı ortalamasının babaları çalışmıyor olanların, bunu babasının mesleği serbest meslek olanlar takip etmekte olduğu ve en yüksek tutum puanı ortalamasının ise babalarının işçi-memur olanlar olduğu görülmüştür. Babalarının mesleği işçi, memur olanlar ile serbest meslek olanların tutum ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu gözlenmiştir. Değişkenler arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi sonucu ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi tutumları babanın mesleğine göre istatistiksel olarak farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerinin Baba mesleğine göre hangi meslek grupları arasında anlamlı fark olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi uygulanmıştır ve çalışmıyor olması ile işçi, memur olması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Diğer değişkenlerde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Buradan da öğrencinin babalarının bazı meslek grupları beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda belirleyici bir etkidir sonucu söylenebilir. Ebeveynlerin (anne-baba) mesleklerine göre öğrenci tutum ortalamalarını incelediğimizde anne ve babaların meslek değişkenleri arasında öğrencilerin tutumları ters orantılı olarak farklılık göstermiştir. Yani öğrenci tutum ortalamaları anne mesleğine göre çalışmıyor değişkeninde en yüksek, işçi-memur değişkeninde en düşük değer gösterirken; baba mesleğine göre incelediğimizde bu durumun tam ters yönde olduğu çalışmıyor değişkeninde en düşük, işçi-memur değişkeninde en yüksek değer gözlenmiştir. Bunun nedeninin ebeveynlerin cinsiyet ve çalışma statülerine bağlı olarak farklı beklenti ve ihtiyaçlar içinde olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu bağlamda çalışmayan annelerin zamanlarının çoğunu evde geçirmeleri nedeni ile çocuklarına daha çok bağımlı olmaları, kendilerinin de sportif etkinliklere eğilimleri ve çocuklarını da bu yönde teşvik etmeleri nedeni olduğu söylenebilir. Fakat bu durumun babanın mesleğine göre incelendiğinde farklılık göstermesini de ülkemizde memur-işçi statüsünde çalışan erkeklerin yaşamların daha planlı olması, sosyal-kültürel ve fiziksel etkinliklere de (halı saha turnuvaları vb.) zaman ayırması nedeni ile çocuğunu da bu yönde etkilemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre alt onbirinci problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin aile gelir düzeyine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları

incelendiğinde; öğrencilerin tutum puanları ortalamaları incelendiğinde en düşük tutum puanı ortalamasının 1051–1400 YTL arasında gelire sahip olanlar; en yüksek tutum ortalamasının ise 701–1050 YTL arasında gelire sahip olanlar olduğu görülmüştür. Değişkenler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonucu ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında ailenin aylık gelirine göre istatistiksel olarak fark gözlenmemiştir. Buradan da öğrencinin aile gelir düzeyi beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda belirleyici bir etken değildir sonucu söylenebilir.

Gary ve David (1991) çocukların aktiviteye ilişkin tutumlarını ve beden eğitimi algılarını tespit etmeyi yönelik araştırmalarında beden eğitime tutumlarında sosyo-ekonomik seviyelerine göre ise fark bulunmamıştır. Bu araştırma sonucu bizim bulgularımızı desteklemektedir.

Araştırma bulgularına göre onikinci alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin yaşadıkları yere göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; öğrencilerin en düşük tutum puanı ortalamasının yaşanan yerin köy değişkeni olduğu bunu il değişkeninin izlediği ve en yüksek tutum puanı ortalamalarının ise ilçe-kasaba değişkeninde olduğu gözlenmiştir. Değişkenler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonucu ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında yaşanan yere göre istatistiksel olarak fark gözlenmiştir. Yaşanan yer ile ilgili olarak farkın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre ise bütün değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Fakat il ve ilçede ikamet eden öğrencilerin tutumları Scheffe testine göre çok düşükte olsa bir fark olduğu. Buradan da öğrencinin yaşadığı yer beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında kısmen belirleyici bir etkindir sonucu söylenebilir.

Öğrencilerin yaşanan yere göre tutum puan ortalamalarını yüksekten düşüğe doğru sıraladığımızda ilçe-kasaba değişkenini il, il değişkenini ise köy takip etmekte olduğu gözlenmiştir. Bunun nedeni ilçe- kasabadaki öğrencilerin beden eğitimi ve spor etkinliklerinin belki de sosyalleşebileceği, kendilerini kabul ettirebileceği tek etken olarak görmelerinden, ihtiyaç ve beklentilerinin bu yönde olmasından

kaynaklandığı söylenebilir. İllerde öğrenci tutum ortalamalarının ilçe-kasabaya göre düşük çıkmasının ise öğrencilerin beden eğitimi ve spor etkinlikleri yerine üniversite kazanmayı hedef seçmeleri nedeni ile olduğu söylenebilir. Köylerde en düşük çıkmasının köy okullarında halen kadrolu beden eğitimi öğretmeni açığı bulunması ve olanakların yetersiz olması nedeni ile olduğu söylenebilir. Öztürk (1998)'e göre yaşam şekilleri farklı olan kişilerin davranışları, ilgileri ve istekleri de doğal olarak farklılık göstermektedir. Sosyal eşitsizlik sınıfların spora katılım şekli ve düzeyini belirlemektedir.

Araştırma bulgularına göre onüçüncü alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin ailesinde spor yapanın olmasına göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; ortaöğretim öğrencilerinin ailesinde spor yapanın olup olmamasına göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmiştir. Buradan da öğrencinin ailesinde spor yapan olması beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda belirleyici bir etkidir sonucu söylenebilir.

Bulgu ve Akcan (2003) araştırma sonuçlarına göre; farklı sosyo-kültürel kesimden çocukların serbest zamanlarında spora katılmalarında ailede spor yapan birinin bulunması önemli bir etken olduğu görülmüş ve ailede spor yapanın varlığı ile spora katılım arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bu araştırma bizim bulgularımızı desteklemektedir.

McPherson ve arkadaşları (1986)'na göre aileler tarafından spora pozitif değer biçme, nesiller arasında spora ilgiyi arttırır. Aileler de spora katılıyor ya da geçmişte sporla ilgilenmişlerse, yine spor yapmaya devam ediyor ya da düzenli olarak televizyondan spor programlarını seyrediyorlarsa, çocuklarının sporda başarılı olmalarını ümit ediyorlarsa, spora aktif katılım için çocuklarını cesaretlendiriyorlarsa ve spor aile içinde genel bir konuysa, çocuklar sporla daha fazla ilgilenebilir ve katılımında bulunabilir. Öztürk(1998)' e göre de ailelerin sporla ilgili olması çocuğun spora katılımında, hatta sporun çoğunluğunca yapılmasında olumlu bir etken olduğunu ifade etmektedir. Bundan dolayıdır ki ailenin spor yaşantısı, bizzat kendilerinin de spor yapmaları araştırma bulgularımız sonucunda da gözlemlendiği gibi; öğrencilerin de beden eğitimi ve spora tutumlarına olumlu etki edeceği söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre ondördüncü alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerinin ailelerinin spor yapmalarına izin vermelerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; öğrencilerin en düşük tutum puan ortalaması ailesi izin vermeyenler, bunu kısmen izin verenler takip etmekte ve en yüksek tutum puanı ortalamasının ise ailesi spor yapmasına izin verenler olduğu görülmektedir. Değişkenler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonucu istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testine göre de bütün değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumları ile ailenin spor yapmaya izin vermesine göre istatistiksel olarak farklılık göstermektedir. Buradan da öğrenci ailelerinin spor yapmalarına izin vermesi, öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında belirleyici bir etkindir sonucu söylenebilir.

Küntay(1991)' a göre aile sosyal dünyayı ve spor dünyasını görmeyi sağlayan ilk birimdir. Ailenin sosyalizasyon üzerindeki ilk ve güçlü etkisi, çocuğun spora katılıp katılmayacağını belirler. Yine Gençlerin spora katılımını etkileyen konular; olanak sağlanması, aile ile olan ilişkiler, arkadaşlarıyla olan ilişkiler, medyanın rolü ve bölgesel koşullar olarak sıralanabilir. (Öztürk, 1998, s. 70).

Araştırma bulgularına göre onbeşinci alt problemimiz olan ortaöğretim öğrencilerin geçirmiş oldukları sakatlık, rahatsızlık vs. göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları incelendiğinde; sakatlanma rahatsızlık vb. geçirmemiş olan öğrencilerin tutum puanı ortalamaları minimum da olsa sakatlanma rahatsızlık vb. geçirmiş olanlara göre yüksektir. Fakat ikili değişkenler arası uygulanan t-testi sonucuna göre, ortaöğretim öğrencilerinin sakatlanma rahatsızlık vb. geçirmiş olmalarına göre beden eğitimi dersi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. Buradan da öğrencinin sakatlık, rahatsızlık geçirmesi beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda belirleyici bir etken değildir sonucu söylenebilir.

Günümüzde çok ciddi olarak sakatlanmadığı sürece aktif spor yaşantısına tekrar devam eden sporcular görmekteyiz bu durumu örnek göstererek, sakatlanma ve rahatsızlık geçirmiş olmanın beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarda fark teşkil etmemesine neden olarak söylenebilir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuçlar

- Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora yönelik genel olarak tutumları olumlu düzeydedir.
- Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Ortaöğretim öğrencilerinin yaşlarına göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türüne beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Ortaöğretim öğrencilerinin okul başarı düzeylerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin öğrenim durumuna göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

- Ortaöğretim öğrencilerinin babalarının öğrenim durumuna göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin mesleğine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Ortaöğretim öğrencilerinin babalarının mesleğine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Ortaöğretim öğrencilerinin ailenin gelir düzeylerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Ortaöğretim öğrencilerinin yaşadıkları yere göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak çok düşük düzeyde anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Ortaöğretim öğrencilerinin ailesinde spor yapanın olmasına göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Ortaöğretim öğrencilerinin ailelerinin spor yapmalarına izin vermesine beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Ortaöğretim öğrencilerinin sakatlık, rahatsızlık vs. geçirmiş olmalarına göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öneriler

- Araştırmada kullanılan “Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği” farklı illerdeki ve ülkelerdeki öğrenciler üzerinde de uygulanarak karşılaştırma yapılabilir.

- Ölçek, farklı zaman dilimlerinde öğrencilere uygulanarak sadece beden eğitimi ve spora ilişkin değil, beden eğitiminde konu ya da üniteye ilişkin olarak da öğrencilerin görüşleri alınıp, yorumlanabilir.
- Bu ve bunun gibi çalışmalar başta beden eğitimi ve spor dersi öğretmenleri ve ilgili kurumlarca (Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü) programların hazırlanış, uygulama ve değerlendirme aşamalarında dikkat edilmesi gereken öğrenci tutumları ve yaklaşımları konusunda ipuçları sağlayabilir.
- Araştırma sonuçlarımıza öğrencilerin tutumlarında farklılaşmaya neden olan değişkenlerin (cinsiyet, okul başarısı, anne-baba mesleği, yaşanılan yer, ailede spor yapanın olması ve ailenin spor yapmaya izin vermesi) nelerden kaynaklandığının tespitine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Araştırma sonuçlarımızdan yola çıkılarak;

Cinsiyete bağlı tutum farklılığının nedenleri araştırılabilir.

Okul başarısı düşük öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde değiştirecek etkinliklerin neler olduğu araştırılabilir.

Yaşanılan yere bağlı olarak tutum farklılığının nedenleri araştırılabilir.

Ailenin spor yapmamaya izin vermemesinin nedenleri araştırılarak çözüm yolları aranabilir.

- Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarına etki eden bizim araştırmamızdaki değişkenlerden farklı olarak diğer değişkenlerin de etkilerinin araştırılması, olumsuz tutumların oluşumunu engelleyecek gerekli önlemlerin alınmasını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- AAÜV (Avni Akyol Kültür Vakfı). (1996). **Japon Eğitim Sistemi**. İstanbul
- AICINENA, S. (1991). **The Teacher and Student Attitudes Toward Physical Education**. Physical Educator (Indianapolis). 00318981, 19911201, Vol.48, Issue 1.
- AKDENK, M. (1993). İlk ve Orta Öğretimde Beden Eğitimi ve Spor Dersi İle Ders Dışı Spor Etkinliklerinde Okul, Aile, Sosyal Çevre İlişkileri Sistematığı. **Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu**. 16–18 Aralık Manisa. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- AKIN, F. (2002). **İlköğretim 4,5,6,7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Denizli.
- AKPINAR, M. (2006). **Öğrencilerin Fizik Dersine Yönelik Tutumlarının Fizik Dersi Akademik Başarısına Etkisi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı Fizik Eğitimi Bilim Dalı. Ankara
- ALTAY, F., Özdemir, Z. (2006). **Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim 1. Kademesinde Öğrenim Gören 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması**. 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi. 3–5 Kasım, Muğla Üniversitesi. Muğla: Nobel Yayın Dağıtım
- ALTINTAŞ, S. U. (2001). **İlköğretim Okullarının II. Kademesindeki Öğrencilerin Fen Bilgi Dersine Yönelik Tutum Düzeyleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı. Manisa

- ALTUNKAYA, N. (1999). **Eğitim Sorunumuza Kuşbakışı**. Ankara: Ürün Yayınları
- ARACI, H. (2001). **Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayınları.
- ARIKAN, A. N., Göktaş, Z., Pepe, K., Toy, E. (2006). **Sınıf Öğretmenliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması**. 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi. 3–5 Kasım, Muğla Üniversitesi. Muğla: Nobel Yayın Dağıtım
- AR-GE. (2006). **Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri**, Kırşehir
- BAĞÇECİ (DÜNDAR), B. (2002). **Ortaöğretim Kurumlarında İngilizce Öğretimine İlişkin Toplumsal Tutumlar**. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gaziantep Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Gaziantep
- BAŞARAN, İ. E. (1992). **Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri**. (Onikinci Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- BAYSAL, A. C. (1981). **Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar**. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- BAYSAL, A. C., Tekarslan, E. (1996). **Davranış Bilimleri**. (2.Baskı). İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- BİNBAŞIOĞLU, C. (1995). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Gül Yayınları
- BLOOM, B. S. (1998). **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**. 3. baskı Çeviren: Durmuş Ali Özçelik. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- BOZDOĞAN, A. E., Yalçın, N. (2005). **İlköğretim 6.7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Derslerindeki Fizik Konularına Karşı Tutumları**. Gazi Üniversitesi. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 6 (1)
- BULGU, N., Akcan, F. (2003). **Spor Aktivitelerine Aktif Katılım: 15–19 Yaş Grubundaki Öğrenciler Üzerine Bir Çalışma**. I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu Bildiriler Kitabı. 21–22 Mayıs. Gazi Üniversitesi. Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi

- CHUNG, M. H., and Phillips, D. A. (2002). **The Relationship Between Attitude Toward Physical Education and Leisure-Time Exercise in High School Students.** Physical Educator (Indianapolis, Ind.). 00318981, 20020901, Vol.59, Issue 3.
- COLEMAN, J. S. (1974). **“Athletics in High School” Report** in: **An Introduction to Physical Education**, John E. Nixon and Ann E., Jewet, W. B. Saunders Company, Eighth Edition.
- ÇELİKÖZ, N., Çetin, Ç. (2004). **Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Etkileyen Etmenler**, Milli Eğitim Bahar Sayı.162, Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- ÇETİN, Ş. (2003). **Anadolu Lisesi ve Düz (Genel) Lise Çıkışlı Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmen Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırması.** (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı.
- DEMİRHAN, G. (2003). **Kültür, Eğitim, Spor, Felsefe ve Spor Eğitimi İlişkisi.** Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu. Spor Bilimleri Dergisi. Cilt 14, sayı 2)
- DEMİRHAN, G. (2005). **Beden Eğitimi; Bir Gelenek mi, Gereksinim mi?.** Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu. Spor Bilimleri Dergisi. Cilt 16, sayı 1.
- DEMİRHAN, G., Altay, F. (2001). **Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği II.** Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu. Spor Bilimleri Dergisi. Cilt 12, sayı 2)
- DEMİRHAN, G., Çamur, H. (2000). **Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. I. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi.** (2.Cilt). Yıldırım, İ. (Ed.) 26-27 Mayıs, Ankara.

- DEMİRHAN, G., Koca, C., (2004). **An Examination Of High School Students' Attitudes Toward Physical Education With Regard To Sex and Sport Participation**, Perceptual and Motor Skills, 98, 754-758
- ERCAN, A. R. (1998). **Eğitimde Başarı İçin Öğrenci Tanıma Teknikleri**. (Üçüncü Baskı). Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- ERKMEN, G., Tekin, M., Taşgın, Ö. (2006). **Özel İlköğretim Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Beden Eğitim Dersi Hakkındaki Tutum ve Görüşleri**. 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi. 3–5 Kasım, Muğla Üniversitesi. Muğla: Nobel Yayın Dağıtım
- ERTÜRK, S. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basım Evi.
- GARY, E. B., David, A. B. (1991). **Children's Attitudes Towards Activity and Perceptions of Physical Education**. Health Education Research, Vol. 6, No. 4, 465-478.
- GENÇ, M. (2001). **İlköğretim Okullarının İkinci Kademesindeki Öğrencilerin Fen Bilgisi Dersine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Manisa
- GÖKDEMİR, K., Kılınç, F. (2000). **Beden Eğitimi ve Sporun Bazı İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Sigara Kullanımı Alışkanlıkları Üzerine Etkisi**. 1. **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi**, 26 -27 Mayıs. Gazi Üniversitesi, Ankara
- GÖKTAŞ, Z., Arıkan, A. N. (2003). **Farklı Cinsiyetten Sınıf Öğretmeni Adaylarının Beden Eğitimi Dersine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi**. **Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı**. Yıldırım, İ. (Ed.). 10-11 Ekim. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- GRÖSSING, S. (1991). **Beden-Spor-Hareket**. 1. **Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu**. 19–21 Aralık. Ankara: Milli Eğitim Basımevi

GSGM. (Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü). (1990). **8–11 Mayıs Spor Şurası**. Ankara

GSGM. (Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü). (1999). **30 Haziran 2 Temmuz Spor Şurası**. Ankara

GÜLLÜ, M., Korucu, G., (2005). **İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitim Derslerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi**, 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu. 10–11 Haziran, Bursa: Burfaş Ofset Tesisleri

GÜNEY, S. (1998). **Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü**. Ankara: Ocak Yayınları

HARMANDAR, İ. H. (2004). **Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Nobel yayınları

HÜNÜK, D. (2006). **Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılımları Açısından Karşılaştırılması**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı. Ankara

İNCEOĞLU, M. (2000). **Tutum Algı İletişim**. Ankara: Verso Yayıncılık

İNCİ, N. (2002). **Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Müzik Dersine Karşı Tutumlarını Etkileyen Faktörler**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Programı. Trabzon.

KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1999). **Yeni İnsan ve İnsanlar**. İstanbul: Evrim Yayınevi

KAYA, K. (2004). **Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları**. (Yayımlanmamış Yüksek

Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. Ankara

KESKİN, A. (2003). **İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin İngilizceye Yönelik Tutumları ile Akademik Başarıları Arındaki İlişkiler.** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir

KOCA, C., Aşçı, F. H., Demirhan, G. (2005). Attitudes Toward Physical Education and Class Preferences of Turkish Adolescents in Terms of School Gender Composition. *Adolescence*. Summer. 40, 158.

KOCA, C., Aşçı, F. H. (2006). **An Examination of Self-Presentation Concern of Turkish Adolescents: An Example of Physical Education Setting.** *Adolescence*, Vol. 41, No. 161, Libra Publishers,

KOÇ, Ş. (1991). Eğitim Sistemi İçinde Beden Eğitim Öğretmeninin Yeri ve İşlevinin Sistem Yaklaşımı İle Açıklanması. **1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu.** 19–21 Aralık: Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

KOÇAK, S., Kirazcı, S. (1997). Beden Eğitime Karşı Geliştirilen Tutumlarda Cinsiyet Belirli Bir Unsur mudur? **I. Uluslararası Spor psikolojisi Sempozyumu.** 10–12 Ekim. Mersin.

KOÇKAN, Ç. (2004). **Normal ve Taşınabilir Eğitim-Öğretim Yapan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Kırşehir İl Örneği).** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Anabilim Dalı, Matematik Öğretmenliği Bilim Dalı. Ankara

KUŞ, A. (1993). İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında “Beden Eğitimi ve Spor’a” Bakış Zihniyetinin Değişmesi Gerekliğinin Önemi. **Eğitim Kurumlarında**

- Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu.** 16–18 Aralık Manisa.
Anakara: Milli Eğitim Basımevi.
- KÜNTAY, E. (1991). **Çocuk ve Gençlerde Davranış Bozukluğunu Düzeltici Önlem Olarak Spor. Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar.** Erdemli. A. (Ed.).İstanbul: Medya Yayıncılık.
- MCPHERSON, B. D., Curtis, J. E. and Loy, J. W. (1986). **The Social Significance Of Sport,** Human Kinetics Publisher, Champaign.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2000). **Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi ve Ders Dışı Çalışmaları Rehberi.** Ankara:Milli Eğitim Basımevi
- MENGÜTAY, S. (2005). **Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor.** İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- MOREY, R. K. and Karp, G. G. (1998). **Why Do Some Students Who Are Good At Physical Education Dislike it So Much?** Physical Educator. 00318981, 19980401, Vol.55, Issue 2.
- ORHUN, A. (1991). **Beden Eğitimi Dersinden Okul Spor Dersine. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi Ve Spor Sempozyumu,** 19 – 21 Aralık. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- ÖZDAMAR, K. (2004). **Paket Programlar ve İstatistiksel Veri Analizi.** Genişletilmiş 5. Baskı. Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- ÖZER, D., Aktop, A. (2003). **İlköğretim Öğrencileri İçin Hazırlanmış Bir Tutum Ölçeği.** Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu. Spor Bilimleri Dergisi. Cilt 14, sayı 2)
- ÖZGÜVEN, İ. E. (1994). **Bireyi Tanıma Teknikleri.** Ankara: PDREM Yayınları
- ÖZGÜVEN, İ. E. (2000). **Psikolojik Testler.** Ankara: PDREM Yayınları
- ÖZTÜRK, F. (1998). **Toplumsal Boyutlarıyla Spor.** Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- PEHLİVAN, Z. (1997). **Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Ön Çalışma Raporu.** I. Uluslararası Spor psikolojisi Sempozyumu. 10–12 Ekim. Mersin.

- PEHLİVAN, Z., Dönmez, B., Yaşat, H. (2003) Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Derslerine Yönelik Tutum ve Görüşleri. **Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı**. Yıldırım, İ. (Ed.). 10–11 Ekim. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- ROBAZZA, C., Bortali, L., Carrora, A. and Bertola, M. (2006). **“I Wouldn’t Do It, It Looks Dangerous”: Changing Students’ Attitudes and Emotions in Physical Education**. Personality and Individual Differences. Volume 41, September 2006, Pages 767-777.
- SUBRAMANIAM, P. R. and Silverman, S. (2007). **Middle School Students’ Attitudes Toward Physical Education**. Elsevier. Teaching and Teacher Education. 23. 602-611.
- ŞİRİN, E. F., Bozkurt, İ. (2005). **İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersi ile İlgili Tutum ve Uygulamaları**, 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu. 10–11 Haziran, Bursa: Burfaş Ofset Tesisleri
- TAMER, K., Pulur, A. (2001). **Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Ada Matbaacılık.
- TAVŞANCIL, E. (2002). **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS Veri Analizi**. Ankara: Nobel Yayınları.
- TEKİN, M., Demir, B., Taşgın, Ö. (2005). **Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Göstermiş Oldukları Tutum ve Görüşlere Etkisi**, 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu. 10–11 Haziran, Bursa: Burfaş Ofset Tesisleri
- TEZBAŞARAN, A. (1997). **Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu**. 2.baskı. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları
- ÜLGEN, G. (1995). **Eğitim Psikolojisi: Birey ve Öğrenme**. Ankara: Bilim Yayıncılık

- ÜZÜM, H., Mirzeoğlu, N. (2003). İnanç ve Tutumlarda Sporun Yeri ve Önemi. **Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı**. Yıldırım, İ. (Ed.). 10–11 Ekim. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- YAKA, A. (1991). Eğitimde “Bütünlük” Kavramı Açısından Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Önemi. **1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu**. 19–21 Aralık. Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- YALÇIN, P. (1997). **Ankara Merkez İlköğretim Okullarındaki 5. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Başarı Puanları ile Zekâ, Kaygı ve Tutum Puanları Arasındaki İlişki** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sınıf Öğretmenliği Bölümü. Ankara
- YAPICI, M. (2004). **Okul ve İnsan**. Ankara: Ocak Yayınları.
- YOLCU, İ. (1991). Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Sporun Önemi. **1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu**. 19–21 Aralık. Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- YOUNG, D. H., Haskell, W. İ., Taylor, C. B. and Fortmann, S. P. (1996). **Effect of Community Health Education on Physical Activity Knowledge, Attitudes and Behavior**. American Journal of Epidomiology. Vol. 144, no. 3: 264-74

KİŞİSEL BİLGİ VE ANKET FORMU

Kıymetli Öğrencimiz;

Bu anket Kırşehir İl ve İlçelerinde Ortaöğretim Okullarında okuyan Gençlerimizin Beden Eğitimi ve Spor Dersine ilişkin tutumları ile demografik özellikleri arasındaki ilişkilerini tespit edilmesi amacı ile yapılmaktadır. Sizlere dağıtmış olduğumuz anket 2 bölümden oluşmaktadır; 1. bölümde sizden kişisel bilgilerinize cevap aranmakta, 2. bölümde ise Beden Eğitimi Dersine yönelik tutumunuz hakkında verilere ulaşmak amaçlanmaktadır. Anketi cevaplarırken vereceğiniz cevapların doğru ve samimi cevaplar olmasına lütfen dikkat ediniz.

Ankete olan katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.

- Her soruyu mutlaka cevaplayınız.
- Her soruyu lütfen doğru cevaplar veriniz.
- Lütfen cevabınızı seçmiş olduğunuz şıkkın yanındaki parantez içine (X) işareti yazarak belirtiniz.

1.BÖLÜM (Kişisel Bilgi Formu)

1.Cinsiyetiniz nedir?

- () a) Erkek
() b) Kız

2.Kaç yaşındasınız?

- () a) 15 yaş ve altı
() b) 16-17 yaş
() c) 18 yaş ve üzeri

3.Yaşadığınız yer? Seçeneği işaretleyiniz?

- () a) il
() b) ilçe-kasaba
() c) köy

4.Okuduğunuz okul türü?

- () a) Meslek lisesi
() b) Genel Lise, Anadolu ve Anadolu Öğretmen Lisesi

5.Okuduğunuz sınıf?

- () a) 1
() b) 2
() c) 3

6.Annenizin öğrenim durumunu nedir?

- () a) Okur yazar
() b) İlkokul veya ilköğretim mezunu
() c) Lise mezunu
() d) Yüksekokul ve üzeri

7.Babanızın öğrenim durumunu nedir?

- ☐ a) Okur yazar
- ☐ b) İlkokul veya ilköğretim mezunu
- ☐ c) Lise mezunu
- ☐ d) Yüksekokul ve üzeri

8.Annenizin mesleği nedir?

- ☐ a) Ev Hanımı
- ☐ b) Serbest Meslek
- ☐ c) işçi, Memur

9.Babanızın mesleği nedir?

- ☐ a) Çalışmıyor
- ☐ b) Serbest Meslek
- ☐ c) işçi, Memur

10. Ailenizin Aylık Geliri Nedir? Lütfen uygun olan seçeneği işaretleyiniz:

- ☐ a) 0-350 YTL Arası
- ☐ b) 351-700 YTL Arası
- ☐ c) 701-1050 YTL Arası
- ☐ d) 1051-1400 YTL Arası
- ☐ e) 1401 YTL Ve Üzeri

11. Okulunuzdaki Başarı Durumunuz Nedir? Lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz:

- ☐ a) Çok İyi
- ☐ b) İyi
- ☐ c) Orta
- ☐ d) Zayıf
- ☐ e) Çok Zayıf

12. Daha Önceden Önemli Bir Rahatsızlık, Sakatlanma vb. Geçirdiniz mi?

- ☐ a) Evet
- ☐ b) Hayır

13. Ailenizde spor yapan var mı?

- ☐ a) evet
- ☐ b) hayır

14. Aileniz spor yapmanıza izin veriyor mu?

- ☐ a) evet
- ☐ b) kısmen
- ☐ c) hayır

2.BÖLÜM

BESTÖ Anket Formu Açıklama: Aşağıda sizlerin Beden Eğitimi Ve Spora ilişkin görüşlerinizi ifade eden cümlelere yer verilmiştir. Her cümleyi dikkatlice okuyarak sizin için hangi düzeyde bir anlam ifade ediyorsa bu durumu aşağıdaki ölçütlere göre cümlelerin karşısındaki kutucuğa (X) işareti yazarak belirtiniz.

(5) Tamamen Katılıyorum

(4) Katılıyorum

(3) Kararsızım

(2) Katılmıyorum

(1) Tamamen Katılmıyorum

Madde No	5	4	3	2	1
1. Beden eğitimi ve spor derslerinde hep korku hissine kapılırım.					
2. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinde çok sıkılırım.					
3. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmaktan daima çekinirim.					
4. Beden eğitimi ve spor dersinde başarılı olmak için çaba sarf etmem.					
5. Beden eğitimi ve spor dersine diğer dersler gibi zorunlu olduğu için katılırım.					
6. Beden eğitimi ve sporla ilgili konuşmak çok zevklidir.					
7. Beden eğitimi ve spordan çok zevk aldığım için dersi özlemle beklerim.					
8. Beden eğitimi dersinde ön plana çıkmaktan sakınırım.					
9. Beden eğitimi dersinde işbirliği duygularım gelişir.					
10. Beden eğitimi ve spor dersi sağlıklı ve temiz olmayı öğretir.					
11. Gelecekteki öğrencilik yaşantımda Beden eğitimi ve spor dersi almak istemem.					
12. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin insanın sağlıklı gelişmesine katkı sağladığına inanırım.					
13. Okul ders programlarına Beden eğitimi ve spor dersi koymak gerekli değildir.					
14. Beden eğitimi ve spor uğraşının gelecek yaşamımda önemli yarar sağlayacağına inanırım.					
15. Okul ders programlarının her yılında beden eğitimi ve spor dersi olmalıdır.					
16. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmak beni dinlendirir.					
17. Beden eğitimi ve spor la ilgili etkinliklerinin dürüstlük ve demokratik yaşam davranışları kazandırdığına inanırım.					
18. Egzersiz ve spor yaparak serbest zamanların daha iyi değerlendirildiğine inanırım.					
19. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile uğraşmanın zaman kaybı olduğuna inanırım.					
20. Serbest zamanlarımda egzersiz ve spor yapmak içimden gelmez.					
21. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine önemli bir zaman ayırırım.					
22. Beden eğitimi ve sporla ilgili hiçbir şeye ilgi duymam.					
23. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri her zaman ilgimi çeker.					
24. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmayı başkalarına önermem.					

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

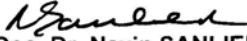
SAYI : B.30.2.GÜN.0.F8.00.00 / 1336
KONU : İzin

ANKARA
27.02.2006

**KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğüne**

Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Mehmet ÇETİN, Yrd.Doç.Dr.Atilla PULUR'un danışmanlığında yürüttüğü "Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Kırşehir İl Örneği)" isimli tezi ile ilgili Ek'te sunulan anketini Kırşehir il ve ilçelerinde bulunan ortaöğretim okullarında uygulamak istemektedir.

Kendilerine müsaade edilmesi hususunda gereğini bilgilerinize saygılarımla arz/rica ederim.

Doç. Dr. Nevin ŞANLIER
Müdür Yardımcısı

Ekler

- 1.Dilekçe
- 2-Kişisel Bilgi ve Anket formu
- 3-Tez önerisi

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.40.00.02-
Konu : Mehmet ÇETİN'in Araştırma İzni

004346 28.03.2006

VALİLİK MAKAMINA

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 27.02.2006 tarih ve 1336 sayılı yazılarında; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencileri olan Mehmet ÇETİN'in, "Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Kırşehir İl Örneği)" isimli tez çalışması nedeni ile, Kırşehir il ve ilçelerindeki liselerde anket uygulaması yapmak istediğini bildirmektedirler.

Adı geçen öğrencinin, İlimiz Merkez ve ilçelerindeki liselerde "Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Kırşehir İl Örneği)" konulu, yüksek lisans tez çalışması için anket uygulamasında Müdürlüğümüzce sakınca görülmemektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Mesut AYRIKSA
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
27/03/2006
Ayhan ÖZKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

27/03/2006 Mem.M.KONAR
27/03/2006 Md.Yrd. Ş.KARADENİZ

ASLI GİBİDİR

ÖZGEÇMİŞ

18.11.1980 yılında Karabük'te doğdu. İlk, orta tahsilini Karabük'te tamamladı. 1997 yılında Karabük İmam Hatip Lisesini bitirdi. 2000 yılında Gazi Üniversitesi, Kırşehir Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünü kazanarak 2004 yılında lisans eğitimini okul birincisi olarak tamamladı. Yine Eylül 2004'te Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Yüksek Lisans eğitime başladı. Aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Kırşehir-Kaman Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesine Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni olarak atandı. 2006 yılında Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkez Başkanlığınca kabul edilen "Sporun Genç Fatihleri" isimli spor projesinde, proje sorumlusu olarak görev almıştır. Halen Beden Eğitimi Öğretmenliği görevini sürdürmektedir.